№ 126 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 9

1907

ԵՐԵՍՈՒՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 9 № 126

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ, 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“
Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“

Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ԼՐԱԳԻՐԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-Ի ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ ԱՐԺԷ

ԵՐԵՔ ռուբլի

Մի ամսվայ համար 1 ռուբլի

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՀԻՄՆՎՈՂ

II-ՐԴ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՎԱՐԿԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ընդհանուր ժողովից ընտրված

ԼԻԱԶՕՐՆԵՐԸ

տեղեկացնում են յարգելի հասարակութեան, որ երկու սեռի անձինք, առանց դասակարգի և կոչումի խտրութեան, որոնք կը ցանկանան II-րդ փոխ. վարկի ընկերութեան անդամ գրվել, թող բարեհաճեն դիմել նօտար Կ. Նիկոլայեվի գրասենեակը (Դանօվսկայա փող., տ. № 3)։ Անդամակցական վճարները պետական բանկում՝ լիազօրներ Յարութիւն Թադ. Վարդապարիկեանի, իշխ. Վաս. Մելիք. Արղութեան-Երկայնաբազուկի և լիազօր Թադ. Տիգրանեանի անունով զետեղելու համար վերջն. ժամանակամիջոցը նշանակված է 1907 թ. նոյեմբերի 1-ը։ Նրանք, որոնք մինչև այդ օրը չեն վճարի իրանց անդ. վճարները, ցուցակից կը հանվեն։

(առ.) 1—3

ԲԺԻՇԿ

Ա. Ա. ԹԱՌՈՒՄԵԱՆՑ

Ներքին և երեխայոց, առանձնապես բոբեռի եւ ursի հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւն. 12—1 ժամը առաւօտեան, 5—6 ժամը երեկոյեան։ Օրբելիանովսկի փող., տուն Եարգուլեանցի № 8.

(առ.) (Ե. Հ. Կ.) 1—10

Երեկոյեան դասընթացքներ մայրերի եւ դաստիարակչուհիների համար

Ս. Վ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ-ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿԻ

(Միքայէլեան պրոսպ. № 138)

Պարապմունքների առարկաներն են՝ մանկավարժութիւն, մանկավարժական հոգեբանութիւն, մարդաբանութիւն և ֆիզիօլոգիա, առողջապահութիւն (գլխաւորապէս մանկան), առաջին օգնութիւն հասցնելը, կենդանաբանութիւն և բուսաբանութիւն, առօրեայ կեանքի քիմիա, մանկական պարտէզների թէօրիա, գործնական պարապմունքներ մանկական պարտէզներում։ Ունկընդրուհիների ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 28-ից։ Պարապմունքների սկիզբն է հոկտեմբերի 9-ից։

(առ.) (7, 9, 11, 14, 18, 21) 2—6

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պէտք է աջակցութիւն. Վերջին տեղեկութիւններ. Ընտրութիւնները Կովկասում. Պետական Դումա. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.— Խորհրդակցութիւն կալուածների բարեկարգութեան մասին. Որբանոցի բացումը. Կուսակցութիւնների կեանքից. Դատաստանական դահլիճից. Բիւրօկրատական շրջաններում. Թատրօն և երաժշտութիւն. Դերասան Աբելեանի յօբելեանը. Տեղեկութիւններ գաւառից. Ներքին լուրեր. Ոստիկանական տեղեկութիւններ. Ռուսաստանի կեանքից. ՄԱՄՈՒԼ. — Նամակներ խմբագրութեան. ԳԻՏ., ԳՐԱԿ., ԳԵՂ. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.—Մաբսկկոյի կայսրութիւնը. Արտաքին լուրեր. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՊԷՏՔ Է ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

«Մշակի» վերջին համարից մեր ընթերցողները գիտեն, որ Բազում մի խումբ անձեր, ցանկանալով յաւերժացնել հանգուցեալ կին բժիշկ Մարգարիտ Օհանեանի յիշատակը, որոշել են ժողովել մի գումար և նրանով ապահովել այն արհեստանոցները, որոնք բացված են հանգուցեալի նախաձեռնութեամբ և ջանքերով։

Դա գեղեցիկ միտք է և ցանկալի է, որ նա իրագործվէր անմիջապէս։

Պահպանել սկսած օգտաւէտ կուլտուրական այդ գործը և նրան զարգացնել—դա բարոյական մի պարտաւորութիւն է, որը պէտք է կատարէ մեր հասարակութիւնը։

Եւ մենք կը ցանկանայինք, որ ժողովարար խումբը կարողանար օգնել ոչ միայն այն ջուլհականոցներին, որոնք գտնվել են անմիջապէս տիկին Օհանեանի հսկողութեան տակ, այլ և միւս ջուլհականոցներին, որոնք բացվել են վերջին տարվայ ընթացքում և արդէն բացվելու վրա են, բայց նիւթական միջոցների մեծ կարիքներ ունեն։

Օրինակ՝ Նոր-Բայազէտում, Վաղարշապատում, Մեղրիում և մի քանի ուրիշ տեղերում արդէն ամիսներ առաջ դրված է ջուլհականոց բանալու խնդիրը, և նոյն իսկ արված են գործնական քայլեր այդ նպատակով, բայց գործը դանդաղ է առաջ գնում նիւթական միջոցների սակաւութեան պատճառով։

Եթէ օժանդակութիւն գար հասարակութեան կողմից, կարելի կը լինէր արագացնել և հեշտացնել նոր արհեստանոցների բացումը, մատակարարել նրանց անհրաժեշտ գործիքներ, տալ նրանց վարպետներ և նպաստել նոր արհեստանոցների բացվելուն։

Յաճախ դիմումներ են լինում զանազան տեղերից Թիֆլիսի Ճնայնագործական ընկերութեանը՝ աջակցելու նոր ջուլհականոցների բացմանը թէ նիւթական միջոցներով և թէ տեխնիկական ցուցումներով։ Եթէ ժողովարար խումբը իրագործէր այդ աջակցութեան մի մասը և հարթէր գոնէ նիւթական դժուարութիւնները, այն ժամանակ ընկերութիւնն էլ կը կենտրօնացնէր իր ուշադրութիւնը տեխնիքական, շահագործական մասի վրա և մենք կարճ միջոցում կունենայինք արհեստանոցների մի խումբ արդիւնաւէտ գործունէութեամբ։

Արհեստների զարգացման և ժողովրդի մէջ տարածման խնդիրը մեր հասարակութեան ամենամեծ հոգսերից մէկը պէտք է լինի, և անշուշտ ցանկալի է, որ հասարակութիւնը ասպարէզ գար իր օժանդակութեամբ և դրանով պահպանէր մի օգտաւէտ գործ, որը գեռ իր նախնական, սաղմային վիճակի մէջն է։

Ա. Ք.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բաթում, 7 հոկտեմբերի

Խոտրջրցի խաղաղ թիւրքահայերի մի խումբ, Ռուսաստանում աշխատելուց յետոյ, վերադառնում էր հայրենիք։ Բայց որովհետև Բ. Դուռը արգելել է հայերին Թիւրքիա մտնել, խումբը մտադրվեց տուն հասնել գաղտնի կերպով։

Թիւրքաց հողում, Արդուինի մօտ, նա հանդիպում է թիւրքաց զօրքերին։ Սրանք կանգնեցնում են փախստականներին, կրակում են նրանց վրա և սպանում են տեղացի թիւրք երկու վալադներին և հինգ հայերի. մնացած վեց հոգին ազատվում են փախուստով։

(«Հ. Գ.»)

Բուրթայիս, 7 հոկտեմբերի

Հոկտեմբերի 5-ի երեկոյեան Բերսօուբի գիւղում անյայտ չարագործները դիրք բռնելով սպանում են երկու պահակների, իսկ մէկին էլ վիրաւորում են։ («Հ. Գ.»)

Թէհրան, 7 հոկտեմբերի

Քիրմանի նահանգապետ Նուսրէտ-էդ-Դովլէն, խնդրելով հրաժարեցնել իրան, յայտնեց, որ գինված ամբոխը բացարձակապէս թշնամական մտադրութիւններով ուղղվեց նահանգապետի տան կողմը։ Յանուն ինքնապաշտպանութեան, նահանգապետը ստիպված եղաւ հրամայել համազարկ բանալ։

Այլ աղբիւրներից բղխող տեղեկութիւնները հակասում են այս լուրերին։ Ժողովուրդը, Շահին հակառակ կուսակցութեան մի քանի մօլլաների հետ միասին, Թէհրանի ռուսաց և անգլիական հիւպատոսարանների ու նրանց միսսիաների միջոցով, խնդրում է բողոքել կառավարութեանը։ որ պրինցը հրամայել է կրակել ամբոխի վրա առանց որևէ յարգելի առիթի, որի հետևանքն եղաւ այն, որ 7 հոգի սպանվեցին, իսկ 15 հոգի վիրաւորվեցին,— և միջնորդել՝ ազգաբնակութիւնը ազատելու 17-ամեայ անհմուտ կառավարչից։

Կառավարութիւնը մտադիր է գեներալ-նահանգապետ նշանակել Ասիդ-ուդ-Դովլէին։ ձշմարտութիւնը պարզելու համար նրա հետ կերթան երկու պատգամաւորներ։

Մէջլիսի նախագահը նիստում յայտնեց, որ կաբինէտի պրէմիէրը յայտարարել է, որ նա ստիպված կը լինի հրաժարական տալ, եթէ երկու օրվայ ընթացքում փողերը նրան չը յանձնվեն։

Հոկտեմբերի 6-ի նիստում մէջլիսի նախագահը յայտնեց, որ պարսից քաղաքացիական վարչութեան պաշտօնեաները այժմ կը ստանան իրանց անցեալ տարվայ ռոճիկների կէսը։ Բոլոր դիւանորականները, բացի բարձր օֆիցէրներից, կը ստանան իրանց ռոճիկները ամբողջովին։

Մէջլիսի անդամների մեծ մասը կը շտամբեց մինիստրներից մի քանիսին և պահանջեց, որ կաբինէտը հրաժարական տայ։ Վճիռ դեռ ևս չէ կայացել։ («Սեփ. Թղթ.»)

Կ. Պոլիս, 7 հոկտեմբերի

Հոկտեմբերի 6-ին դեսպանները ամբողջ 4 ժամ խորհրդակցեցին Մակեդոնիայի արդարադատութեան բարենորոգման հարցի համար։ Մօտ օրերս տեղի կունենայ նոր խորհրդակցութիւն։ («Բիւրօյի Թղթ.»)

Հռոմ, 7 հոկտեմբերի

Երկաթուղային ծառայողների գործադիր մասնաժողովը երկար խորհրդակցելուց յետոյ որոշեց ընդհանուր գործադուլ չը յայտարարել։

(«Ստեֆանի»)

Կ. Պոլիս, 7 հոկտեմբերի

Ի նկատի ունենալով, որ Կանէա յոյն օֆիցէրներ են ուղարկված միլիցիա կազմելու և միջազգային զօրախմբերին փոխարինելու համար, Բ. Դուռը վախենում է, որ դրանից դժուարութիւններ կը ծագեն մահմեդականների համար, որոնք իրը հէնց ներկայումս ճնշումների տակ են։ Բ. Դուռը որոշել է դիմել Կրետէ կղզու չորս հովանաւոր պետութիւններին և խնդրել պաշտպանել մահմեդականներին։

(«Բիւրօյի Թղթ.»)

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Գօրիսից մեզ հեռագրում են.

«Պատուիրակներ ընտրվեցին՝ Ալէքսանդր Միրումեան, Ջալալբէկ և Աղաբէկ Սուլթանօվներ, Մարտիրոս Զահնազարեան, Բաղիսն Աֆանասիեվ, Ջհանգիր Միրզա-օղլի»։

Միրումեան

Զուշուց մեզ հեռագրում են, որ Զուշու գաւառի խոշոր կալուածատէրերի կողմից ընտրվել են պատուիրակներ չորս անձն թուրքերից, այն է՝ Ագատ աղա, Սլի աղա, Աղաբէգ Քեբուլինսկի և Քեազիմբէկով։

—

Կիրակի, հոկտեմբերի 7-ին, Զուբալօվի ժողովրդական տան մէջ կայացան ռուսաց կուրիայի ընտրութիւնները, որ, ինչպէս յայտնի է, բեկանվել էին երկրիս իշխանութեան կողմից։ Պատուիրակների ընտրութեանը մասնակցեցին 2161 հոգի. սօց.-դեմօկրատները ստացան 648 ձայն, հայրենասէրները՝ 922, ռուս ընտրողների միութիւնը՝ 342, առաջադիմականները՝ 118, անկուսակցականները՝ 130։

Այնպէս որ, ոչ ոք չը ստացաւ ձայների առաւել թիւ։

—

Երևանից մեզ գրում են.

«Սեպտեմբերի 23-ին կայացաւ քաղաքային տան դահլիճում Երևանի և գաւառի պատուիրակների ընտրութիւնը։ Ընտրվեց միայն մէկը՝ պ. Ս. Զաւարեան. իսկ երկրորդի համար ոչ ոք։ Նոյն ամսի 30-ին նշանակված էր իբրև լրացուցիչ ընտրութիւն նոյն տեղում, որտեղ ընտրվեց պ. Հ. Յովհաննիսեան։ Այս տարի կարծէք թէ սառել էր ժողովուրդը ընտրութիւնից, ոչ ոք չէր հետաքրքրվում, այդ պատճառով էլ մասնակցողների թիւը քիչ էր, չը նայելով որ եկել էին ընտրութեանը մասնակցելու Էջմիածնի, Սուրմալուի և ուրիշ գաւառներից։ Այս տարի Երևանի պատուիրակները գնալու են Դանձակ՝ ընտրելու Դանձակի պատուիրակների հետ մի պատգամաւոր Պետական Դումա գնալու համար։

Երևանում շատերը չէին ցանկանում մասնակցել ընտրութիւններին։ Մեր կարծիքով՝ ինչու չը մասնակցել. երբ իրաւունք է տրվում, պէտք է անպատճառ օգտվել հանգամանքից։

Գ. Աղազադեան

—

Պետական Դումայի պատուիրակները ընտրվել են. Թիֆլ. նահանգում Դիւզացիների կողմից—Միքայէլ Սօլոմօնովիչ Զիգաուրի՝ սօց.-դեմօկր., ռուսաց կուրիայի կողմից՝ Բէլյի-Կիւչի բնակիչ Նիկոլայ Նիկիֆորովիչ Պետրով, Միխայլովսկի գիւղի բնակիչ Նիկոլայ Եֆիմով և Ալէքսանդրով գաղութի բնակիչ Յակոբ Խրիստիանովիչ Գլատ. բոլորն էլ անկուսակցականներ։

Գօրու գաւառի հողատէրերից ընտրված 7 պատուիրակներից Ալէք. Գէօդ. Կիպշիձէն սօց.-ֆեդերալիստ է, իսկ մնացած 6-ը ոչ մի կուսակցութեան չեն պատկանում։

Բօրչալուի գաւառի կողմից ընտրվել են 3 միապետական, 1 ս.-դեմ. և 5 անկուսակցական։

—

Դուշէթի գաւառում հողատէրերի կողմից պատուիրակ ընտրվել են՝ Զախարիյ Էլիզբարովիչ Էրիստով (Դուշէթի ազնուական. պարագլուխ) և իշխան Նիկոլայ Գեօրգիեվիչ Խիմշիեվ. գիւղացիների կողմից—Պավէլ Եակօվլեվիչ Մաչխանելի և Դուշէթ քաղաքի կողմից՝ Վասիլիյ Դրիգօրիեվիչ Տուջիեվ (նա ինքը Տուջիշվիլի)։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հեռագրական գործակալութեան տեղեկութիւնների համաձայն առ 7-ն հոկտ. քաղաքային ընտրողների առաջին համագումարում ընտրվել են 677 պատուիրակներ, որոնցից 17 ռուս ժողովրդի միութիւնից, 1 ծայր. ռուս. միութիւնից, 2 բնս. կենտրօնի կուս., 8-ը յարված են հոկտեմբերականներին, 60 հոկտեմբերական, 10 խաղաղ վերանորոգչական, 23-ը յարված են սահմ.-ռամկ., 141 սահմ.-ռամկ., 1 աշխատաւորական, 7 սօց.-դեմ., 2 ս.-յեղ., 1 մահմեդ. ֆրակցիայից, 4 հրէաների համահաւասար իրաւունքների միութիւնից, 1 նացիոնալիստ, 17 բալտ. սահմ. միապետ. կուս., 3 նարօդովցիներ, 36-ը անուանում են իրանց միապետականներ, 121 աջակողմեան, 51 չափաւորական, 4 պահպանողական, 55 յարված են ձախակողմեաններին, 38 առաջադիմական, 40 անկուսակցական, 26-ը անյայտ կուսակցութեան պատկանողներ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—

Շաբաթ օր, հոկտեմբերի 6-ին, Թիֆլիսում սկսվեցին մի յատուկ խորհրդակցութեան նիստեր, որը պէտք է զբաղվի եկեղեցական կալուածների բարեկարգութեան խնդրով։

Խորհրդակցութեանը մասնակցելու հրաւիրված են գիւղատնտեսներ, իրաւաբաններ, հանքագէտներ, թեմական հոգաբարձուներ, կալուածների կառավարիչներ, ընդամենը 20 հոգի։

Մինոգի կողմից նշանակված Բարգէն վարդապետ, բանալով նիստը, յայտնեց խորհրդակցութեան նպատակը և հաղորդեց հաւաքում տեղեկութիւններ կալուածների ներկայ դրութեան մասին։

Նիստերի քարտուղար ընտրվեց Մուշէ վարդապետ։

Թէ այդ և թէ հետևեալ օրը կարդացվեցին պատրաստ զեկուցումներ Ղարաբաղի, Զարեքայ, Բշնիի և Էջմիածնի կալուածների դրութեան մասին։ Այնուհետև խորհրդակցութիւնը ընտրեց երկու յանձնաժողով՝ մէկը իրաւաբանական - վարչական, միւսը տնտեսական խնդիրների մշակութեան համար։

Երէկ, հոկտեմբերի 8-ին, տեղի ունեցան երկու յանձնաժողովների նիստերը։

Խորհրդակցութեան անդամներն են՝ Բարգէն և Մուշէ վարդապետներ, Ն. Քալանթարեան, Գ. Ղամբարեան, Կ. Ալիխանեան, Ա. Քալանթար, Ս. Զաւարեան, Ա. Սահակեան, Գ. Կանդուրալեան, Ա. Առաքելեան, Գ. Աղաբաբեան, Ա. Թադէոսեան, Մ. Անանեան, Ա. Մելիք-Ազարեան, Ս. Յարութիւնեան, Յ. Սպենդիարեան, Ն. Անդրէասեան, Ա. Աթաբէգեան, Ն. Տիգրանեան, կալուածների կառավարիչներ՝ Մատինեան, Տէր-Աւետիքեան, Սահակեան։

Ցանձնաժողովներին մասնակցելու հրաւիրված են նաև կողմնակի անձեր։

Խորհրդակցութեան անդամներից մի քանիսը քաղաքից բացակայ են, միւսներն էլ չէին կարողացել ներկայ լինել առաջին նիստերին։

Նիստերը տեղի ունեն Վանքի մօտ գտնվող էջմիածնապատկան շինութեան մէջ, ուր ներկայումս կենում է Եփրեմ վարդապետը։

Ցանձնաժողովների պարապմունքները վերջանալուց՝ յետոյ նրանց եզրակացութիւնները կը քննվեն խորհրդակցութեան ընդհանուր նիստերում և կը ստանան վերջնական ձևակերպութիւն։

ՈՐԲԱՆՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

Կիրակի, հոկտ. 7-ին, կայացաւ Հայուհեաց որբախնամ ընկերութեան հաստատած որբանոցի հանդիսաւոր բացումը։

Հանդէսին նախագահում էր առաջնորդի կողմից Եփրեմ վ. Սուքիասեանը, որ մի քանի քահանաների հետ, եկեղեցական օրհնութիւն կատարելուց յետոյ, կարդաց ամենայն հայոց Կաթողիկոսի կոնդակը, որով օրհնում է որբանոցի հաստատութիւնը, և Թիֆլիսի առաջնորդի օրհնութեան գիրը։ Ապա Եփրեմ վ. իր համառօտ, բայց զգացված ճառի մէջ շեշտեց այն հանգամանքը, որ կնոջ, իբրև փափկասիրտ մօր, ձեռնարկած գործը միշտ աջողութեամբ է պսակվում։

Որբախնամ ընկ. նախագահ օր. Բայսողլեան կարդաց վարչութեան կազմած տեղեկագիրը, որից երևաց, որ վարչութիւնը, բանալով որբանոց, կարողացել է ընդունել միայն 12 որբեր—10-ը՝ գաւառներից, և 2-ը քաղաքից, միջոցների սղութեան պատճառով, և որ բազմաթիւ անձինք նուէրներ են տուել, որոնց անունները առանձին կը տպագրվեն։

Տասներկու որբերը, մաքուր և պարզ հագնված, երգեցին մի քանի երգեր և կարդացին մի ոտանաւոր։

Հ. Առաքելեան, իբրև ներկայացուցիչ Թիֆլիսի հայոց բարեգործական ընկերութեան և «Մշակ» լրագրի խմբագրութեան, ողջունելով որբանոցի բացումը այդ երկու հաստատութիւնների կողմից, յայտնեց այն միտքը, որ մեր հայ իրականութեան թշուառութեան տեսակները այնքան բազմազան են, որ այլ ևս մի կամ երկու բարեգործական ընկերութիւններ անկարող են դարմանել աղէտը, ուստի վաղուց զգացվում էր անհրաժեշտութիւն՝ բաժանել աշխատանքը, յատուկ բարեգործական ընկերութիւններ հիմնել, և այդ տեսակէտից պէտք է ողջունել որբախնամ ընկերութեան հաստատութիւնը և նրա բացած որբանոցը, և հայ հասարակութեան վրա պարտականութիւն կայ նիւթապէս և բարոյապէս աջակցել նրա բարգաւաճման։

Տիկին Պետրոսեան և տիկին Զօրեան արտասանեցին նոյնպէս զգացված ճառեր, որոնց միտքն այն էր, թէ հայերի թշուառութիւնը մի տեսակ համաշխարհային թշուառութիւն է և ոչ մի ազգ այնքան որբ չէ տալիս, ինչպէս հայերը։

Ապա խօսեց պ. Ա. Ահարոնեան, որ իր մի քիչ երկար, բայց գեղեցիկ ճառի մէջ կաշեցաւ այն միտքն անցկացնել, թէ որբանոցների և նման հիմնարկութիւնների հաստատութիւնը ոչ թէ բարեգործութիւն, այլ պարտականութիւն պէտք է համարել, և իր՝ հասարակութեան շահերը պահանջում են հիմնել այդպիսի հաստատութիւններ։

Հանդէսը թողեց հաճելի տպաւորութիւն։

Հ. Ա.

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

— Ռ. ս.-ս. դ. բ. կուսակցութեան համառուսական երկրորդ համագումարը կայանալու է ընտրութիւններից անմիջապէս յետոյ։ Համագումարի օրակարգը հետևեալն է. 1) սոց.-դեմ. ֆրակցիայի գործելակերպը 3-րդ Պետական Դումայում, 2) կենտրոնական կոմիտեի և տեղական կազմակերպութիւնների միջև եղած կապը ամրապնդել, ֆրակցիաների կենտրոնների յարաբերութիւնները իրար հետ, 3) բուրժուական թերթերին աշխատակցելու հարցը։

— Հրէաների իրաւահաւասարութեան միութեան Պետերբուրգի կոմիտէի մի քանի անդամների մէջ միտք է յղացել 5-րդ պատգամաւորական ժողով հրաւիրելու։ Համագումարը պէտք է կայանար անցեալ ապրիլին, բայց զանազան հանգամանքների շնորհիւ չը կայացաւ։ («Русь»)

— Այն պառակտումը, որ ընկել է «ռուս ժողովրդի միութեան» մէջ ֆինանսական հողի վրա, սկսում է հետզհետէ չարագուշակ դառնալ միութեան համար։ Միութիւնը վաղուց արդէն սկսել է քայքայվել։ Սկզբում հեռացաւ Կովալենկօն իր համախոհներով և կազմեց մի նոր խմբակ «Ռուսաստանը ռուսների համար» անունով, իսկ ապա, մի քանի ժամանակից յետոյ, սկսվեցին արդէն յայտնի աղմկալի նիստերը, որոնց ժամանակ երևան եկան միմեանց հակից մի շարք զեղծումներ։ Անվստահութիւնն ու դժգոհութիւնը օր ըստ օրէ աճում էին։ Վրա հասան ընտրութիւնները։ Միութեան հին անդամները առաջ քաշեցին Դուբրովինի թեկնածութիւնը, բայց օպպոզիցիայի ներկայացուցիչները կտրականապէս յայտնեցին, որ նրանք իրանց ամբողջ ազդեցութիւնը գործ կը դնեն պլեբիսցիտի ժամանակ նրան տապալելու համար։ Այդ բանին օգնութեան հասաւ ինքը Դուբրովինը, խորհրդի վերջին նիստերից մէկում յայտնելով որ հրաժարվում է դնել իր թեկնածութիւնը։ Վրդովմունքը սակայն չէր անցնում, և Դուբրովինը շտապեց նկատել, որ իրերի այդ դրութեան շնորհիւ ինքը չէ կարող աշխատել կուսակցութեան մէջ։ Այդ յայտարարութեանը լռութեամբ պատասխանեցին։ Եւ Դուբրովինը գլխաւոր խորհրդին գրաւոր կերպով յայտնեց, որ հրաժարվում է իր լիազօրութիւններից և դուրս է գալիս միութեան կազմից, որովհետև չէ կարող աշխատել նրանց հետ, որոնք անվստահութեամբ են վերաբերվում դէպի իրան։ Հրաժարվում են նրա հետ միասին գանձապահն ու քարտուղարը։ Այդ առիթով արտակարգ նիստ պէտք է գումարվի շուտով։ («Р. В.»)

— Արժանահաւատ աղբիւրներից հաղորդում են «У. Р.»-ին, որ «ռուս ժողովրդի միութեան» մէջ տեղի ունեցող պառակտումները վերագրվում են պրեմիէր-մինիստրը Ստոլիպինին, որը վճռել է, կազմալուծելով նրա շարքերը, ներկայ Դումայի ժամանակ վերջ տալ այն միջամտութիւններին, որ անում է «ռուս ժողովրդի միութիւնը» կաբինետներին քաղաքականութեան խնդիրներում։ Դրա հետ են շաղկապում և այն, որ բարձր շրջաններում այլևս մեծ նշանակութիւն չեն տալիս «ռուս ժողովրդի միութեան» բաժանմունքներից ամենայն օր ստացվող հեռագիրներին։ Միութեան պատգամաւորութիւնը Ցարսկոյէ Սելօյում ընդունելու միջնորդութեան մերժումն էլ վերագրվում է դարձեալ Ստոլիպինի ազդեցութեանն ու պահանջին։

— Սեպտեմբերի 18-ին սոց.-դեմօկրատական կուսակցութեան Բօլշայա և Մալայա Օխտի շրջանների ներկայացուցիչները, ժողով գումարելով, որոշել են Դումայի սոց.-դեմօկրատական ֆրակցիայի անդամների գործի դատավարութեան օրը միօրեայ ընդհանուր գործադուլ անել իբրև բողոք։ Այդ նպատակով որոշել են մօտիկ ապագայում բոլոր գործարաններից, ֆաբրիկաներից և արհեստակցական միութիւններից հրաւիրել ընդհանուր բանւորական անկուսակցական մի համաժողով։ («У. Р.»)

— Ռ. սոց.-դեմ. կուսակցութեան Մոսկվայի մեծամասնական ֆրակցիան այն կարծիքն էր յայտնել, որ անհրաժեշտ է կազմակերպել անլեգալ արհեստակցական միութիւններ։ Այդ բանին եռանդուն ընդդիմութիւն է ցոյց տալիս Պետերբուրգի փոքրամասնականների խմբակը։ Վերջինս մի յատուկ բանաձևով յայտնում է, որ պրօլետարիատի կողմից արհեստակցական միութիւնների լեգալ գոյութեան համար մղվող կռուից հրաժարվելը ձեռնտու կը լինէր միայն բէակցիային և լուրջ ֆնաս կը տար արհեստակցական շարժմանն ու կը թուլացնէր պրօլետարիատի կռիւը կապիտալի դէմ։ Փոքրամասնականների կարծիքով, անհրաժեշտ է առաջարկել կուսակցութեան բոլոր անդամներին եռանդով մասնակցել արհեստակցական միութիւնների մէջ հետզհետէ զօրացող ապատիայի դէմ, կոչ անելով վերջիններիս ամեն ջանք գործ դնել պահպանելու արհեստակցական կազմակերպութիւնների ընդարձակ, համախմբված և ազատ բնաւորութիւնը։ Լեգալ միութիւնները պէտք է պահպանվեն։ Իսկ եթէ միութիւնը փակելու լինեն և թոյլ չը տան նորից բանալ, այն ժամանակ պէտք է պահպանել մի անկուսակցական կազմակերպութիւն, գոյութիւն պահպանելով թէկուզ կէս-լեգալ պայմաններում։ («Рѣчь»)

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Բաթումի պօսս-հեռագրական գործադուլը

Թիֆլիսի դատաստանական պալատի դատարանին են յանձնված պօստ-հեռագրական գրասենեակի նախկին պաշտօնեաներ Ալէքսանդր Մեբուրաշվիլի, Գեօրգի Ուրուշաձէ և նամակատար Գրիգօրիյ Մազուրիկ, որոնք մեղադրվում են այն բանում, որ, ծառայելով Բաթումի պօստ-հեռագրական գրասենեակում, նրանք 1905 թ. նոյեմբերի 15-ից մինչև 1906 թ. յունվարի 7-ը ինքնակամ կերպով դադարեցին աշխատելուց։ Նոյն ժամանակամիջոցում նրանք ինքնակամ կերպով, մահվան սպառնալիքով, արգելեցին Բաթումի պօստ-հեռագրական գրասենեակի պաշտօնեաներին կատարել իրանց ծառայողական պարտականութիւնները, և 1905 թ. նոյեմբերին ժամն «Պօստ-հեռագրական պաշտօնեաների համառուսական միութեան Բաթումի բիւրօի մէջ», որը կանխապէս նպատակ էր դրել հակառակ գնալ օրէնքին։ Այդ բոլորի հետևանքն եղաւ այն, որ 1905 նոյեմբերի 15-ից մինչև 1906 թ. յունվարի 4-ը Բաթումի պօստ-հեռագրական գրասենեակի գործունէութիւնը կանգ առաւ։

—

«Մշակի» № 121-րորդի ներքին լուրերի բաժնում հաղորդել էինք, որ հոկտեմբերի 6-ին Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվելու է այն 12 անձանց գործը, որոնք մեղադրվում են ռ. ս.-դ. բ. կուսակցութեան կից պետական կազմը տապալելու համար զինուորական կազմակերպութիւն կազմելու մէջ։ Ցայտնում ենք հետևեալ մանրամասնութիւնները։ Դատարանում նախագահում էր Կօչուբէյ։ Դասակազմային ներկայացուցիչներից ներկայ էին քաղ. վարչութեան անդամ Նօկչաեվ, ազն. պարագլուխ իշխ. Թումանով և Դիղոմի տանուտէր Մանուչարով։

Պալատը երկու օրվայ քննութիւնից յետոյ կայացրեց հետևեալ դատավճիռը. Սերգէյ Մուրգուլինին աքսորել 4 տարով, Նիկոլայ Վասիլեվսկուն և Ալէքսէյ Շակուրաշվիլուն՝ ցմահ աքսոր. Ալէքսան Յովհաննիսեանին, Դաւիդ Պէրաձէին, Ալէքսէյ Կուրաշվիլուն՝ 1½-ամեայ բանտարկութեան։ Արդար ճանաչել Իվան Զանաշվիլուն, Գեօրգի Կաչանաձէին և Վլադիմիր Զիսենկէլիային։

—

Դատաստանական պալատը, հոկտեմբերի 7-ին քննելով Բօրժոմ կայարանի հեռագրական ծառայող Պօլտաւցև Դիաչենկոյի գործը, որ մեղադրվում է հակակառավարական թռուցիկներ տարածելու մէջ, մեղաւոր ճանաչեց նրան և դատապարտեց 8 ամսվայ բանտարկութեան։

ԲԻՒՐՕԿՐԱՏԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՄ

I

Բիւրօկրատական բարձր շրջաններում լքումն է տիրում։

Պետական Դումայի նախկին անդամների վերընտրութիւնը նորընտիր պատուիրակների թւում՝ միանգամայն անսպասելի էր նրանց համար, մանաւանդ այնպիսի անդամների, որոնք աչքի են ընկնում իրանց քաղաքական որոշ գոյնով, որոշ ուղղութեամբ։ Իսկ այն «անկուսակցականները», որոնց մասին շարունակում է հաղորդել հեռագրական գործակալութիւնը, յամենայն դէպս՝ վստահելի չեն կարող լինել բիւրօկրատիայի աչքում։

Հասկանալի է այդ լքումը. ջախջախիչ հարուածների տակից ժողովրդական օպպոզիցիան յանդգնում է գլուխ բարձրացնել և խորտակել բիւրօկրատիայի վարդագոյն յոյսերը։

Եւ չը կայ մէկը, որին նա հաւատար, որին վստահանար իր գերիշխող, բայց արդէն փլատակվող շահերը։

II

Կար ժամանակ, երբ բիւրօկրատիան մարմնացնում էր իր մէջ մի ամբողջ երկրի հզօրութիւնն ու ստեղծագործական տաղանդը։

Տրեպօվը նրա վերջին հանճարեղ ներկայացուցիչն էր, իսկ «Աստղային պալատը»—ուժեղ ստեղծագործութիւնը։

Չը կայ Տրեպօվը։ Եւ «Աստղային պալատի» մասին այլ ևս չեն խօսում. նա փլատակված է արդէն։

Սակայն մօտալուտ վտանգի առաջ լքված բիւրօկրատիան մտաբերեց «Աստղային պալատը» և վճռեց՝ փլատակները կարկատելով խաղալ իր պատմական դերը և տնօրինել Ռուսաստանի բաղդը։ Իսկ կարկատել այդ փլատակները դժուար չէր նրա համար։ «Աստղային պալատի» անդամներ շատերը դեռ ապրում էին, և ահա նրանք յանձն առան բիւրօկրատիային տանել Տրեպօվի գծած ճանապարհով դէպի վերանորոգված «Աստղային պալատը», որ այժմ «Աջակողմեան բիւրօկրատների կրուժօկ» անունն է կրում։

Թէ «պալատը» և թէ «կրուժօկը» նման են իրար իրանց գաղափարներով, ոգով, գործելակերպով և, որ գլխաւորն է, կազմով։ Երկուսի մէջ էլ գերակշռում են «պաշտօնաթող» մինիստրները, ինչպէս օրինակ՝ Ստիշինսկին, Շվանեբախը, Դուրնովօն և ուրիշ շատերը, որոնց թւում Պետական Խորհրդի անդամներից ոմանք և մի քանի ազդեցիկ բիւրօկրատներ։

Մինիստրների ու մինիստրական պօրտֆիլների վրա աչք ունեցող բիւրօկրատների այդ խմբակը, ինչպէս լսել է «Ст. Ут.» լրագիրը, օգոստոսից սկսած պարբերաբար խորհրդակցութիւններ է ունենում մօտակայ ամարանոցներից մէկում, որտեղ մասնակցում են 30 անդամներ։

Բիւրօկրատների մեծ մասը դեռևս չէ վերադարձել մայրաքաղաք. երբ նրանք էլ կը հաւաքվեն, այնուհետև այդ «կրուժօկի» նիստերը սիստեմատիկ կերպով տեղի կունենան Պետական Խորհրդի անդամների գեներալ Բիխտերի կամ Գօնչարովի բնակարանում, որոնց մօտ անցած տարի ևս հաւաքվում էին։

Ի՞նչ խօսք, որ կրուժօկի ղեկավար-գիրիժեորները «Աստղային պալատի» մէջ փորձառութիւն ստացած Ստիշինսկին, Շվանեբախը և Դուրնովօն են։

Իսկ երբ «կրուժօկի» ղեկավարները այդ երեք պաշտօնաթող մինիստրներն են, չը պէտք է զարմանալ, եթէ ինտրիգներ ըստ կամի ներկայ մինիստր-պրեմիէր Ստոլիպինի ու նրա կաբինետի դէմ։

«Կրուժօկը» առ այժմ խորհրդակցութիւնների ժամանակ մշակում է իր գործողութիւնների ծրագիրը։

Յետագայ խորհրդակցութիւնների նիւթը անշուշտ կը լինի Դումայի և մինիստրական կաբինետի խնդիրը։

Միամտութիւն կը լինի կարծել, որ աջակողմեան բիւրօկրատներից բաղկացած այդ «կրուժօկը» ընդառաջ կը գնայ ժամանակակից կեանքի անողոք պահանջներին, կը հաշտվի իրերի ներկայ դրութեան հետ։

Տապալել Դուման, թաղել ժողովրդի պահանջներն ու յոյսերը, ազատագրական շարժմանը խոչընդոտ հանդիսանալ,—ահա «կրուժօկի» մերձաւոր նպատակը։

Կաջողվի՞ թէ՞ ոչ, դա այլ խնդիր է։

Լ. Դանիէլեան

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱԲԷԼԵԱՆԻ ՅՕԲԵԼԵԱՆԸ

Մենք ստացանք հետևեալ նամակը.

«Հայոց դրամատիկական ընկերութիւնը, գնահատելով դերասան պ. Յովհաննէս Աբէլեանի բազմամեայ բեղմնաւոր բեմական գործունէութիւնը և այն թանկագին ծառայութիւնները, որ նա մատուցել է մայրենի բեմին, որոշել է հրապարակական տօնախմբութեամբ կատարել նրա քսանհինգամեայ բեմական գործունէութեան յօբելեանը, որ լրանում է այս տարի։

«Վստահ, որ ընկերութեան այդ որոշումը համակրութիւն և խրախուսանք կը գտնէ հայ բեմի բարգաւաճման նախանձախնդիր անձանց և հիմնարկութիւնների կողմից, վարչութիւնը պատիւ ունի խնդրել ձեզ ներկայ լինել մեր ժողովին, որ կը կայանայ հոկտեմբերի 11-ին, հինգշաբթի օրը, երեկոյեան ժամը 6-ին, խորհրդակցելու վերոյիշեալ յօբելեանը արժանավայել կերպով կատարելու մասին։ Ժողովը տեղի կունենայ ընկերութեան գրասենեակում, Гановская 7.

«Վարչութիւն»

«Մշակի» խմբագրութիւնը ողջունում է Յ. Աբէլեանի յօբելեանը տօնելու միտքը և իր կողմից ցանկութիւն է յայտնում, որ հասարակութիւնը ջերմ արձագանք տար դրամատիկական ընկերութեան վերցրած նախաձեռնութեանը։

ԹԱՏՐՕՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

I

«Լսիր, Իսրայէլ» պիէսը նորից կրկնվեց Թիֆլիսի Արտիստական ընկերութեան թատրոնում կիրակի օր, հոկտեմբերի 7-ին, ցերեկով։

Պիէսը գործեց ցնցող տպաւորութիւն հասարակութեան վրա, և մի քանի կանայք ուշաթափվեցին։

Եավօրսկայայի դերասանական խումբը խաղաց պիէսը աւելի ևս սահուն, քան առաջին անգամ։ Երևի պիէսը կը խաղցվի դարձեալ մի երկու անգամ նոյն բեմի վրա։

Կիրակի երեկոյ նոյն Արտիստական թատրոնում Եավօրսկայայի խումբը խաղաց Օստրովսկու «Գիժ փողեր» (Бѣшеныя деньги) պիէսը, որի մէջ մասնակցում էր ինքը Եավօրսկայան։

Տաղանդաւոր դերասանուհին ուսումնասիրել և խաղում էր Լիդիայի դերը իր յատուկ հասկացողութեամբ։ Նրա Լիդիան տիպ էր և հետաքրքրական տիպ, ուսանելի մեր հասարակութեան համար, որ կրթել չը գիտէ իր զաւակներին և մանկահասակ աղջիկների ականջներին անդադար յիշեցնում է հարուստ, փարթամ և շռայլ կեանքի հրապոյրների մասին, չը մտածելով որ այդպիսով դժբաղդութիւն և դժոխք է պատրաստում կնոջ համար ապագայում։ Մենք կարծում ենք սակայն, որ Եավօրսկայան աւելի էր խտացրել ներկերը և Լիդիային դուրս էր բերել իբրև արդէն չափազանց փորձված մի սիրավաճառուհու։

Լիդիան, ճիշտ է, վերին աստիճանի փչացած է իր մօր վատ դաստիարակութիւնից, բայց դեռ նոր է կեանք մտնում, դեռ նոր է ճանաչում աշխարհը և աւելի իր մօր թելադրութիւնների կատարողն է հանդիսանում, քան ինքնուրոյն մի գործող, քան արդէն կազմակերպված մի կօկօտկա։

Եավօրսկայա արժանացաւ բուռն ծափահարութիւնների։

Դերասանուհին ունի շատ բազմազան, ճոխ զգեստներ, որոնցով հետաքրքրում է հանդիսականների մի մասին։

Միւս դերակատարները բաւարար էին։

II

Թիֆլիսի Արքունական թատրոնում կիրակի, հոկտեմբերի 7-ին, կրկնվեց «Կարմէն» օպերան։ Այս անգամ Միքայէլայի դերը կատարում էր Տուրչանինովա, իսկ Տօրէադօրի դերը Լէօնիդով. միւս դերակատարները նախկիններն էին։

Տուրչանինովայի մաքուր, քնքոյշ ձայնը՝ միացած խելացի խաղի հետ՝ հաճութիւն պատճառեց հանդիսականներին։

Լէօնիդով թոյլ տպաւորութիւն է թողնում Տօրէադօրի դերում։ Այդտեղ հարկաւոր է ցոյց տալ առնականութիւն, կորով, խիստ արտայայտութիւն, որոնք բացակայ էին Լէօնիդովի խաղից։ Երգը լաւ մշակված էր, բայց տպաւորութիւնը թոյլ էր։

«Կարմենի» դերում Կօրսակովա-Լիբանսկայա խաղում է իմաստալից, բազմազան, նոր յաւելուածներով և բևեռում է իր վրա հանդիսատեսի ուշադրութիւնը. ձայնը, սակայն, չէ համապատասխանում խաղին։ Նրա ձայնը մշակված և ճկուն է, բայց ախորժ հնչիւններ չունի վերին աստիճանում և տկար է ներքին աստիճաններում։

Մախինի մասին, որ կատարում էր ԴոնԽոզէի դերը, արդէն խօսել ենք։

Սիրող

III

Բագուի ներկայացումները

Մինչև այսօր Բագուի պէս մի փարթամ քաղաք չունի մշտական դերասանական խումբ և մայրենի բեմը թափուր է մնացել։ Թէև ձմեռային սեզօնի ընթացքում մեզ այցելում են մի քանի թանկագին հիւրեր, և մեր թատրօնական մթին հորիզօնում ժըլատում են աստղեր, բայց մի փոքր շողալուց յետոյ թաղվում են անթափանցելի քողի տակ, և մեր բեմի հորիզօնում կրկին տիրում է խաւար, ամայի գիշերը...

Եւ ասպարէզը մնացել էր մի խումբ բախտախնդիրների, որոնք անգթօրէն շահագործում էին հասարակութեան հաւատը և հարստահարում նրա համբերութիւնը...

Ո՞վ սիրում է իր մայրենի բեմը, ով երկրպագում է գեղարուեստը, նա չէ կարող սառնասիրտ նայել, թէ ինչպէս այդ բախտախնդիրները օտարների առաջ խայտառակում են հայկական թատրօնը և սրբապղծում գեղարուեստի տաճարը։

Եւ ահա Բագուի կուլտուրական միութեան գեղարուեստական ճիւղը, ծառայելով իր համակրելի գաղափարին, մեր բեմական յայտնի գործիչներից և տեղական ընտիր սիրողներից կազմել է դերասանական մի խումբ, որ առաջիկայ սեզօնին տալու է մի շարք ներկայացումներ։

Ողջունելով ընկերութեան այդ ուրախալի քայլը, դիմում ենք Բագուի հայ հասարակութեանը և յիշեցնում, որ գոնէ այս անգամ նա՝ մոռանալով իր ցեղական, ընածին քարասիրտ անտարբերութիւնը՝ խրախուսէր ընկերութեան գովելի եռանդը և չը խանգարէր նրա ոգևորութեան աղբիւրը...

Առ այժմ խմբի անդամները կազմում են հետևեալ անձինք. Աբէլեան, որ միևնոյն ժամանակ ստանձնել է բէժիսսեորի պաշտօնը, Աբովեան, Ալիխանեան, Աւետեան, Մանուկեան, Ոսկանեան և Սեւումեան։ Օպերետներից՝ Արուսեակ, Մէլիք-Շահնազարեան և Քնարիկ. տիկին Փառանձեմ և Տէր-Օհանեան։

Հոկտեմբերի 4-ին այդ նորակազմ դերասանական խումբը, խաղալով Շանթի «Ճամբուն վրա» պիէսը, տուեց իր անդրանիկ դերբիւրը։

Վ. Գալֆայեան

IV

Պեատիգօրսկ, 1 հոկտեմբերի

Օգոստ. 30-ին տեղիս Արքունի հիւրանոցում, տիկ. Ն. Ս. Պապովկանի ջանքով ու ղեկավարութեամբ, ռուսերէն լեզուով տրվեց Մանկական տօնի առաջին ներկայացումը յօգուտ հայոց ծխ. դպրոցի։ Ներկայացրին «Աշուն» մանկական պիէսը 1 գործ. և «Պահապան էշը» դարձեալ մանկ. պիէսը 1 գործ.։ Դերակատար երեխաները շատ լաւ էին պատրաստվել։ Դերակատարներից մի քանին իրանց երգերն ստիպված եղան կրկնել, որովհետև հասարակութիւնը՝ հիացած անչափահաս դերակատարների խաղից՝ բուռն ծափահարութեամբ պահանջում էր երկրորդ անգամ երգել։ Ի վերջոյ հասարակութիւնը բեմ հրաւիրեց տիկ. Պապովկանին և, ի վարձ նրա աշխատանքի, արծաթէ մի փողաման (պօրտ-մոնէ) ընծայեց նրան՝ մէջն էլ 50 ր.։ Ներկայացումից յետոյ տեղի ունեցան պարեր՝ նախ մանկական և ապա մեծերի համար։ Հասարակութիւնը շատ լաւ տրամադրութեան տակ հեռացաւ թատերասրահից։

Մարգ.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

— Գանձակ, 3 հոկտեմբերի

Երէկ, երեկոյեան մօտ ժամի 9-ին, մի խումբ զինված մարդիկ, երեսներին ու մուր քսած, մտնում են տեղիս «Надежда» ընկերութեան հրէայ գործակալի բնակարանը և, «ռուկի վերխ» հրամայելով, բանում են կասան ու տանում են 700 ր. փող։ Նրանց հետքը չէ գտնված մինչև այս առաւօտ։

Երեք օր առաջ գիշերվայ ժամի 12-ին (երկրորդ անգամ) չարագործները կոտրատում են Գրիգոր Տէր-Մելիքսէթեանի խանութի տախտակէ դռները (խանութը գտնվում է բազմաբնակ փողոցի վրա), ապա կոտրատելով նաև նկուղի դռները, որի ժամանակ արիւնաշաղախ է լինում չարագործի ձեռքը, արիւնը շաղ տալով կրում-տանում մօտ 1500 ռուբլու մանուֆակտուրային ապրանք։

Ոստիկանութեան ձեռք առած միջոցները ոչ մի բարերար հետևանքի չը հասան։

Գանձակի գինեգործական ընկերութիւնը իր՝ ամսիս 2-ին կայացրած ժողովում որոշեց խաղողի ջեջայից օղի քաշել, որովհետև տեղական օղեհանները գաղտնի դաշն են կապել ջեջի բիսը 80 կօպէկից աւելի չառնել (անցեալ տարի 2 ր. 20 կօպէկ է ծախվել իսկ ուրիշ տարիներում մինչև 3 ռուբ. բիսը)։ Ժողովը ի նկատի առնելով միւս այդեկաէրների անել կացութիւնը իր նիստում իրաւունք տուեց վարչութեան անդամներին ըստ իր հայեցողութեան ջեջա գնել և օղի քաշել։ Ընկերութեան այս որոշումը հէնց որ լսում են գործարանատէրերը, միւս օրը ջեջի գինը բարձրացնում են 2 ռուբլի։

Ժողովը նաև որոշեց մի լաւ մասնագէտ գինեգործ հրաւիրելու. ոմանք մատնացոյց արին Կ. Մելիք-Շահնազարեանի վրա, միւսները՝ Լ. Սահակեանի վրա. վերջը այդ հարցի որոշումը և գինեգործ հրաւիրելը թողին վարչութեան։

Մեր փողոցների լապտերները շատ անկանոն են վառվում, այդ մասին ոչ մի հոգացող, ցաւող չը կայ, որովհետև հէնց որ մթնում է, ժամի 8-ից բնակիչները մտնում են խորը քնի մէջ։

Եթէ գիշերները գժբաղդութիւն ևս ուրանում անցնելու քաղաքիս հայոց մասի նենում անցնելու քաղաքիս հայոց մասի փողոցներով, կը կարծես թէ անցնում ես անմարդաբնակ աւերակներով։ Ոչ մի մարդկային ստուերի չես հանդիպի, բացի զօրանոցների դռներում կանգնած պահապան զինուորներից։

Համարձակ կերպով կարող ենք ասել, որ հայոց մասի փողոցներում ոչ մի գիշերապահ չը կայ, բացի Դօնդուկովսկի փողոցում եղած գիշերապահներից, որոնք վարձում են մի քանի խանութպանների հաշուովված են մի քանի խանութպանների հաշուով։

Եւ կան մարդիկ, որոնք զարմանում են, թէ Զալ հայի տղի խանութի դռները կոտրատել ու մէջի ապրանքները կրել տարել են։ Զարմանում են, որ տեսողներ եղած են, և զարմանում են, որ տեսողներ եղած կը լինեն, բայց չեն ասում չարագործների տեղը։ Բայց զարմանալը ի զուր է բոլորովին, մանաւանդ նրանց, որոնց քաջ ծանօթ է հայի հոգեբանութիւնը. նա այն ժամանակ է խօսում, կուում, բողոքում, երբ մանակ է խօսում, կուում, բողոքում, երբ վերքը իր վրա է, բայց երբ վերքը իր վերքը իր վրա է լինում, նա պապանձվում է։

Օրինակ, երբ փակել էին եկեղեցու մի շարք խանութները և տէրերին

բանտարկել, այդ ցաւով հետաքրքրվում էին խանութպանները. հասարակութեան միւս մասը իսկի չէր էլ հետաքրքրվում նրանց անել դրութեամբ։

Հասարակութիւնը նոյն վերաբերմունքը ցոյց տուեց, երբ զօրքեր բնակեցրին Դօնզուկովկի փողոցի վրա գտնվող մի շարք տներում ու խանութներում, կամ երբ 3000 ռուբլի տուգանք դրին մի շարք այգետէրերի վրա՝ մի թուրքի այդ վայրում սպանութեան համար։ Եւ նիւթական զրկանքները կրեցին միայն ոչ մի յանցանք չուներող մարդիկ։ Մի մասը ոչ մի աջակցութիւն, ոչ մի հետաքրքրութիւն ցոյց չը տուեց. վաղն էլ եթէ նրան մի փորձանք հասնի, միւս մասն էլ դարձեալ նոյն անտարբեր վարմունքը ցոյց կը տայ։ Եւ սա հայի ժառանգական յատկութիւնն է...

Սրանից մի քանի ամիսներ առաջ շշուկներ էինք լսում, որ քաղաքումս կազմակերպվում է շանտաժիստների մի խմբակ։ Եւ իրաւ, եղան մի քանի կողոպտման դէպքեր։ Նոր եկած ոստիկանապետը մի բազմամարդ ժողովում առաջարկեց հայերին՝ իրանց հաշւով ունենալ գիշերային ու ցերեկային պահակներ, որի համար, ըստ նախահաշուի, տարեկան ծախք է դուրս գալիս մօտ 12-15 հազար ռուբլի։

Հասարակութիւնը այդ մասին մի ժողովում՝ խորհրդակցութեան ժամանակ՝ եկաւ այն եզրակացութեան, որ նիւթապէս բոլորովին քայքայված քաղաքացիների համար շատ դժուար է այդպիսի ծանր բեռան տակ մնալ, մանաւանդ որ դրանով էլ չարիքի առաջը չէ առնվելու...

Եղան մի քանի պարոններ, որոնք օրինակներ առաջ բերին ուրիշ քաղաքներից, որտեղ իւրաքանչիւր քայլափոխում կը հանդիպէք զինուորական պահակների, դռնապանների, ոստիկանների, կօզակների, սակայն անհնար է լինում շանտաժիստների առաջն առնելու, մանաւանդ որ մաքուր մարդիկ այդ ծառայութիւնը յանձն չեն առնում։

Մի քանի անգամ ժողովների հրաւիրեցին քաղաքացիներին և աշխատեցին ամեն հընարաւոր միջոց գործ դնել ժողովը որքան հնարաւոր է բազմամարդ դարձնելու, սակայն ժողովներին տասնեակ մարդկանցից աւելի չէին գալիս։

Ամենաբազմամարդ ժողովը վերջին օրինական ժողովը հաւարվեց, որ բաղկացած էր մօտ 70 հոգուց։

Կարդացվեցին այն միջոցները, որոնցով պիտի առնվէին չարիքների առաջը։

Ապա գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրվեցին 7 հոգուց բաղկացած ժողովրդական միութեան անդամներ, որոնց անունները, իբրև ընտրվածների, յայտնի պիտի լինեն երկու պարոնների, որոնց հասարակութիւնը իր գանգատներով պէտք է դիմէ։

Միութիւնը այդ չարագործներին պիտի պատժէ իր բարոյական միջոցներով, օրինակ բոյկոտով և այլն։

Ժողովրդական միութիւնը մի թռուցիկ բաց թողեց, որով սպառնում է, որ ամենափոքր չարիք գործողներից սկսած մինչև ամենամեծ չարիք գործողները ամենախիստ պատժի են ենթարկվելու «Ժող. միութեան» կողմից։

Այս օրերս կատարվեցին այսպիսի երկու չարիք. մի թուրքի սպանութիւն և գերմանացի Ֆօրերին թալանելու փորձը։ Ժողովուրդը անհամբեր սպասում էր, որ յայտնի չարագործները ստանան իրանց արժանի պատիժը։ Ժողովր. միութեան գործը մի բանով աւելի դիւրացրեց դաշնակցական տեղական մարմինը. նա թուրքի սպանութեան համար մի թռուցիկ յայտարարեց, որ սպանողներից մէկը իրանց մարտական զինուորներից մէկը լինելով, տերրօրի ենթարկվեց, իսկ միւս երեք չարագործների անունները յայտնեց։ Իշխանութիւնը պահանջում է թռուցիկում յիշատակված չարագործներին տալ իր ձեռքը. ժողովուրդը առանձին-առանձին խօսելիս պահանջում էր յանցաւորներին յանձնել արդարադատութեան ձեռքը, իսկ երբ այդ մասին ժողովներում էր հարց ծագում, երկիւղը պատում էր ամենքին, ոչ ոք ձայն չէր հանում. շատերը դեռ նրանց հաճոյանալու համար չէզոք էին մնում այդ գործը ոստիկանութեան պարտքը համարելով։

Երկու չարիքն էլ, ասացինք, որ կատարվեց, մեծն էլ, փոքրն էլ, բայց չարագործները մնացին անպատիժ։

Այսպիսով ժողովրդ. միութիւնը ժողովրդի աչքում կորցրեց իր հմայքը և հեղինակութիւնը։

Եւ ահա քաղաքիս հայ մասը ընկաւ մի անապահով վիճակի մէջ։

Աւ. Սահակեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Կովկասի Փոխարքայի գիւանատունը տեղեկացրել է Թիֆլիսի նահանգապետի պաշտօնակատարին, որ ներքին գործերի մինիստրի օգնական Կրիժանօվսկին յայտնել է Կովկասի Փոխարքային, որ հոկտեմբերի 25-ին գումարվող ազնուականութեան պատուիրակների ժողովին կառաջարկվի ընտրել Պետական Խորհրդի երկու նոր անդամներ կայսրութեան ազնուականութեան կողմից, հրաժարվող Խամեկովի և հանգուցեալ Իշխան Ճավճավաձէի փոխարէն։

✦ Էջմիածնից եկած լուրերը մեծ մտատանջութիւն են պատճառում մեր եկեղեցական դասին։ Կաթողիկոսի զառամեալ և հիւանդ վիճակը երկիւղ է ներշնչում, որ հայրապետական աթոռը շուտով կարող է թափուր մնալ։ Այդ առիթով տեղապահութեան հարցը նորից արծարծվել է։ Ի նկատի ունենալով Էջմիածնի և մեր եկեղեցական, դպրոցական գործերի սաստիկ քայքայված վիճակը, անիշխանութեան հասած կարգապահութեան բացակայութիւնը եկեղեցու հէրարխիայի մէջ տեղապահի հարցը կարեւոր նշանակութիւն է ստանում։ Այժմ տեղապահ համարվում է Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեանցը, բայց որովհետև Կաթողիկոսը նորերս սինոդի անդամ է առաջարկել Բեսսարաբիայի առաջնորդ Ներսէս արքեպիսկոպոսին, ուստի, եթէ նա հաստատվեց Սինոդի անդամ, տեղապահութեան պաշտօնը նրան կանցնի ըստ աւագութեան ձեռնադրութեան։ Հարց է, ձեռնհաս է Ներսէս արքեպիսկոպոսը այդ ծանր և պատասխանատու պաշտօնին և ինչ տարբերութիւն կայ նրա և Սուրէնեանի միջև, որ նոյնպէս անձեռնհաս է համարվում. փաստը այն է, որ Էջմիածնի միաբանութեան մէջ չը կան կարող անձինք այդ պաշտօնի համար։

✦ Հոկտ. 7-ին, երեկոյեան ժամը 6 և 10 րոպէին, Արմեանսկի բազարի և Պրիկազնի փողոցի անկիւնում, երբ 4 տարվայ աքսորի դատապարտված Սերգէյ Մուրգուլինը № 452 կառքով 2 զինուորների հետ դատաստանական պալատից վերադառնում էր Թիֆլիսի Մետեխի բանտը, անյայտ չարագործներ կառքի տակ նետեցին մի ռումբ, որը պայթեց և օդի ցնցումներից կառքից դուրս շպրտեց բանտարկեալին և երկու զինուորներին, որից յետոյ չարագործները սկսեցին զանազան կողմերից կրակել, բայց ապարդիւն։ Բանտարկեալը, օգտվելով ընդհանուր շփոթութիւնից և իրարանցումից, դիմեց փախուստի։ Նրա ետևից հեծեալ պահակները կրակ բացին, բայց գնդակները վրիպեցին։ Սերգէյ Մուրգուլինը փախաւ։ Երկու ձին և կառքը ստացան ջարդուածքներ։ Իսկոյն դէպքի տեղը շրջապատվեց զօրքերով և սկսվեց խուզարկութիւն, բայց ի հարկէ անհետևանք։

✦ Կիրակի, հոկտ. 7-ին, կայացաւ Թիֆլիսի գործակատարների ընկերութեան ընդհանուր ժողովը Գրէնցի նախագահութեամբ։ Ժողովը ընտրեց վարչութիւն, որի կազմի մէջ մտան նախագահ՝ Ս. Գալատեան, և անդամներ՝ Ա. Ապրէսեան, Գ. Յակոբեան, Ա. Սաֆարեան, Գ. Յովսէփեան, Մ. Գրիգորեան և Ս. Կիրակոսեան։

✦ Ոստիկանական պաշտօնեաներին աջողվել է ձերբակալել Յարութիւնեանի ոսկեղէնի և արծաթեղէնի խանութը կողոպտողներից Սիմէօն Արշուաէին, հայ Սաֆարովին և Գեկսոր Բօբակիէին։

✦ Հոկտեմբերի 6-ին, երեկոյեան ժամը 7 և կէսին, տուն վերադարձող Վարդան Աւդինեանցի վրա Անդրօնիկօվսկի փողոցում յարձակվում են 4 անյայտ չարագործներ, որոնցից երկուսը զինված են եղել ատրճանակներով և հրացանով, և փորձում են կողոպտել, բայց Աւդինեանցը աղմուկ է բարձրացնում, որից կողոպտիչները դիժում են փախուստի և անյայտանում են։

✦ Հոկտեմբերի 7-ին ոստիկանութիւնը ձերբակալել է Վեատկայի բանտից փախած Յակոբ Գօրգիջանովին, որը Թիֆլիսի ժամանակաւոր գեն.-նահանգապետի կարգադրութեամբ աքսորված էր՝ սպառնական նամակներով փող կորզելու համար։

✦ Այսօր, հոկտ. 9-ին, կովկասագիտական կուրսերում, երեկ. ժամը 6-ին, տեղի կունենայ Տակայշվիլու հերթական դասախօսութիւնը վրաց պատմութեան մասին։

✦ Ուլուխանլու-Զուլֆա երկաթուղագծի Ղամարլու կայարանում, հոկտ. 5-ին, ցերեկվայ ժամը 4-ին, տեղի է ունենում գընացքների ընդհարում։ Ճանապարհորդական № 4 գնացքը կանգնած է եղել կայարանում։ Անհմուտ ուղեփոխը (стрѣлочникъ) բանտարական գնացքին ընդունում է ճանապարհորդական գնացքի արդէն գրաւած գծում։ Ընդհարման ժամանակ բանտարական գնացքի 10 բանտարներ ստանում են աւելի կամ պակաս ջարդուածքներ, այդ գնացքի մեքենավար Բաղաեվը և գլխաւոր մեքենավար Խուրդաձէն ընկնում են շոգեմեքենայից և ծանր ջարդուածքներ ստանում, ինչպէս և ճանապարհորդական գնացքի մեքենավար Սրեմիձէն։ Ճանապարհորդներից ոչ ոք վնասված չէ։ Մի քանի վագոններ ջարդվել են։ Ճանապարհը 25 սաժէն տարածութեան վրա փչացած է։

✦ Կովկասեան զօրաբանակի գլխաւոր հրամանատարի կարգադրութեամբ հոկտ. 8-ից զինուորները կրում են ձմեռվայ զգեստներ։

✦ Ինչպէս հաղորդում են Բաթումից «Т. К.»-ին, Թիֆլիսի առևտրական բանկի բաժանմունքի շինութեան մէջ գտել են մեծ քանակութեամբ պայթուցիկ նիւթեր և ռումբերի կաղապարներ։ Լուրեր էին պատում, որ մտադրութիւն կայ բանկը յօդս ցնդեցնել։ Մի քանի մարդիկ ձերբակալված են։

✦ Երկրագործութեան վարչութեան առաջարկութեամբ կազմված է մի յատուկ մասնաժողով՝ Արևելեան Անդրկովկասի աղտոտ հողերի (солончакъ) դէմ կռուելու գործնական միջոցներ մշակելու համար։

✦ Օղուրգէթի գաւառապետ Երմօլով հեռացել է Գուրիայից։ Նրա տեղ նշանակված է Կիլբաչիանի։ Ջերբակալութիւնները և խուզարկութիւնները գաւառում շարունակվում են։

✦ Առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրութիւնը համաձայնութիւն կայացնելով ֆինանսների ու պետական կօնտրոլի մինիստրութեան հետ՝ 1908 թ-ի լեռնային դեպարտամենտի նախահաշուի մէջ մտցնում է 41,000 ռուբլի կրեդիտ հետևեալ աշխատանքները կատարելու համար. 1) Ապշերոնեան թերակղզու հանքաբանական մանրամասն քարտէզը կազմելու, 2) Կուբանի շրջանի մի քանի տեղերի նաւթաբերութիւնը ուսումնասիրելու, 3) Դանձակի նահանգի Զանգեզուր գաւառի պղնձահանքերում և Ջիվանշիրի, Դանձակի ու Ղազախի գաւառների և Երևանեան նահանգի Ալէքսանդրօպոլի գաւառի հանքատու մասերում ուսումնասիրութիւնները շարունակելու և 4) Բաթումի շրջանում հանքատու տեղերում ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։

(«Т.-П.-Г.»)

✦ Եալտայի հայոց աղօթատան երէցփոխ պ. Յովհաննէս Լազարեանցը խնդրում է մեզ յայտնել, որ աղօթատան կից հայոց միդասեան ծխական դպրոցի համար հարկաւոր է մի ուսուցիչ։ Այդ պաշտօնը ստանձնել ցանկացողները կարող են պայմանների մասին դիմել «Մշակի» խմբագրութեան։

✦ ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿԻՑ մեզ գրում են. «Սկսած սեպտ. 9-ից՝ այստեղ էր գտնվում Եկատերինօդարի գործակալ Արսէն քահ. Վարդանեանը, որ՝ Վեհափառ Հայրապետի կօնդակով՝ եկել էր քննելու հոգաբարձութեան և ծխականների միջև, զանազան խնդիրների պատճառով, գոյութիւն ունեցած անբաւականութիւնը։ Քննութիւնն այժմ կատարված ու վերջացած է, և ցանկալի էր հրատարակված տեսնել քննութեան արդիւնքը»։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Հոկտեմբերի 7-ին ոստիկանութիւնը ձերբակալել է զինուոր Միխայիլ Բիսլիսին, որը հագած է ունեցել հոկտեմբերի 1-ին Վահան Գօրջոյեանից գողացված վէրարկուն։

—

Հոկտեմբերի 6-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին, Բէյուսովսկի փողոցում, Բազինովի տան մօտ գտել են մի աղջիկ՝ 1 շաբաթական։ Երեխային ուղարկել են մանկաբարձական ինստիտուտ։

—

Հոկտեմբերի 6-ին ոստիկանութիւնը ձերբակալել է Բագրատ Լօքարակովին, որը երկու անյայտ մարդկանց հետ մտել է Պիշմանեանցի գինետունը և գողացել դրամարկղից 58 ռ. 25 կ.։

—

Հոկտեմբերի 6-ին, Մէքայէլեան փողոցում № 23 տան մէջ, Վարվառէ Զաբօվի բնակարանից կեղծ բանալով գողացել են 113 ռ. 70 կ. կանանց իրեր։ Կասկած յայտնված է Կոնստանդին Պիտաձէի վրա, որը և ձերբակալված է։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

✦ Մայրաքաղաքի թերթերը հաղորդում են, որ մօտ ժամանակներս հրատարակվելու է կառավարչական մի կարևոր ակտ, որը, բիւրօկրատների կարծիքով, հոկտեմբերի 17-ից ոչ պակաս տպաւորութիւն պիտի գործէ։

✦ Ինչպէս հաղորդում է «С. У.» լրագրի թղթակիցը, ներքին գործերի մինիստրը առաջարկել է նահանգապետներին անմիջապէս գրաւել ծայրայեղ աջակողմեան կուսակցութիւնների կողմից գիւղերում և աւաններում տարածվող տպագրական թերթիկները, որոնցով նպատակ ունեն նրանք գրգռել ազգաբնակութիւնը։

ՄԱՄՈՒԼ

Սամուէլ անունով մի պարոն մեր լրագրի խմբագրին ուղղած մի բաց նամակի մէջ («Կովկասի Առաւօտ» թերթում, № 13) միջնորդ դատարանի է հրաւիրում պ. Քալանթարին՝ «Մշակի» № 49-ի մէջ պ. Մեժլումեանի ստորագրութեամբ տպված թղթակցութեան համար։

Հասկացողութիւնների մի կատարեալ քաոս և գաղափարների յեղաշրջումն է կատարվում մեր հասարակութեան մէջ, կուսակցական մանր, գծուծ թելադրութիւնների դրդմամբ։

Պ. Սամուէլի դէմ գրված թղթակցութիւնը ստորագրված է թղթակցից, որը պատասխանատու է իր թղթակցութեան ճշտութեան մասին։ Բայց պ. Սամուէլը մի կողմ թողնելով թղթակցին, որ ամենևին չէ ծածկում իր անունը, կամենում է դատի հրաւիրել խմբագրին։

Եթէ պ. Սամուէլը զրպարտութիւն է համարում պ. Մէժլումեանի գրածները, ինչու՞ ուղղակի չէ պատասխանում նրան, որը ամենից շատ հնարաւորութիւն ունի հաստատել իր գրածը։ Այլ բան է, եթէ թղթակիցը ստորագրած չը լինէր իր անունը։

*

Ամերիկայում ևս «Դաշնակցութիւն» կոչված հայ կազմակերպութեան մէջ առաջ է եկել անջատումն, ինչպէս կարելի է տեսնել հետևեալ կոչից, որ հրատարակված է տեղական հայ լրագիրներից մէկում։

Բոլոր դաշնակցական հեռացողներու

Սիրելի ընկերներ!

Երբ մենք յեղափոխական-գաղափարը ընդգրկեցինք, յեղափոխական դրօշին տակ ապրելու և գործելու ուխտեր ըրինք։ Եթէ իրաւէ, որ մենք ճշմարիտ յեղափոխականներ ենք, հոգ չէ թէ մենք մեր ուխտը որքան սխալ տեղ կատարած ըլլանք, պէտք է գիտնանք որ ուխտը ուխտ է, յեղափոխութիւնը յեղափոխութիւն է։

Ուստի, պէտք է որ մենք ոչ ուխտադրուժ ըլլանք և ոչ այլ յեղափոխական ըլլալէ դադրինք։ Եթէ մենք չը կրցինք անհատապէս հասկցնել մեր հասկցած ճշմարտութիւնները մեր ընկերներուն և մէկիկ-մէկիկ յուսահատելով հեռացանք, բայց գիտնալու ենք, որ մենք հեռացողներս այսօր կը կազմենք մնացողներուն հաւասար թիւ մը, և եթէ չը կրցինք անհատ-անհատ բան մը ընել, հաւաքաբար կրնանք յաջողիլ մեր անկեղծ ընկերներուն և ժողովուրդին հասկցնելու Դաշնակցութիւն կոչուող կուսակցութեան գործելակերպը և անռելի զեղծումները։

Անշուշտ եմ որ բոլոր հեռացողներդ ալ ունեցած էք ճշգրիտ տեղեկութիւններ, որոնց մասին բողոքած էք և ձեր ձայները խեղդուած գտնելով հեռացած։ Այո, ես ալ ունիմ բազում ճշմարտութիւններ, որոնք յոյժ սոսկալի են, սակայն որոշ գիտեմ որ, երբ ես անհատապէս իմ գիտցածներս հրապարակ հանեմ, ակնկալուած արդիւնքը պիտի չունենայ... Ասկէ զատ, տեղային թերթերն ալ տեսակ մը խնամիական հաշիւներով տեղ չեն տար որ մարդ իր գիտցածը գէթ պարտաւոր չը մնալու համար ժողովուրդին յայտարարէ։

Ուստի, յանուն ճշմարտութեան և յեղափոխութեան, կոչ կընեմ որ բոլոր չէզոքացած դաշնակցական ընկերներս հաւաքուին, և միահամուռ գործելակերպի ուղի մը որոշենք՝ ինքնահաւան Դաշնակցութիւնը կարգ ու կանոնի բերելու համար։ Ասիկա մեր պարտականութիւնն է, և մենք կրնանք այս տեսակէտով խոշոր գործ մը ընել։ Հաւաքուելու միջոցին մասին ես իմ տեսութիւններս կը վերապահեմ առայժմ, և կը սպասեմ որ աւելի գիտակից ընկերներ թէ իրենց հաւանութիւնն յայտնեն և թէ միջոցին տեսակը ստեղծեն։

*

«Երկրի Ձայն» շաբաթաթերթը, որ մայիսին դադարել էր «Մշակի» հետ միասին Հերմէս տպարանի փակման պատճառով, հոկտեմբերի 7-ից վերսկսեց իր հրատարակութիւնը, և մենք ստացանք № 19 թիւը։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Դանձակ, 6 հոկտեմբերի

«Մշակի» 123-դ համարում տեղիցս մի լուր էր հաղորդված, որով յայտնում էին կենսական մթերքների սակագինը մեր հրապարակում։ Ներկայումս հարկ եմ համարում յայտնել, որ այդ սակագինն սկզբից մինչև վերջ սխալ է հաղորդված։

Եւ որովհետև այդ լուրի հեղինակն այստեղ ինձ են կարծում, ուստի բացարձակապէս յայտնում եմ ամենքին, որ յիշեալ լուրը ես չեմ հաղորդել «Մշակին»։

Աւ. Սահակեան

—

Թիֆլիս, 5 հոկտեմբերի

Ես արդէն ձեռնարկել եմ Դըմօվի «Լսէր, Իսրայէլ» դրամայի թարգմանութեան։

Ապագայում թիւրիմացութիւններից խուսափելու համար՝ անհրաժեշտ և պարտք եմ համարում յայտնել այդ մասին ի գիտութիւն յիշեալ պիէսը թարգմանել ցանկացող անձանց։ Ս. Եսայեան

—

Սև-Քար, 30 սեպտեմբերի

Զը նայած անողոք սովը այսօր տանջում է զազախեցի գիւղացուն, սակայն Սև-Քարի հասարակութիւնն այդպիսի աննպաստ պայմաններում անգամ, զգալով ուսման մեծ կարևորութիւնը, իր նուազ ոյժերով ջանում է անյողդողդ պահել այն հիմնարկութիւնը, որտեղից միայն չարքաշ գիւղացիութիւնը կարող է ստանալ սպեղանին, որ պիտի բուժէ նրա հաղարաւոր խոցոտ վէրքերը։

Սև-Քարի գիւղացիութիւնը, յայտնելով ի գիտութիւն հասարակութեան որ հոկտեմբերի 1-ից արդէն սկսվել են դպրոցական պարապմունքները, միևնոյն ժամանակ հաւատացած է, որ սրտակից ու բաղդակից ընկերներն այս անգամ չեն զլանալ իրանց նիւթական աջակցութիւնը հասցնել սովի ճիրաններում գտնվող Սև-Քարի գիւղացիներին, փոքր ի շատէ բարւոքելու այդ անմխիթար կացութիւնն և դպրոցական գործն էլ աւելի ամուր հիմքերի վրա դնելու։

Կասկած չը կայ, որ աւելի մեծ բարոյական պարտականութիւն է ընկնում սև-քարեցի այն երիտասարդների վրա, որոնք չը նայած տասնեակներով թողած իրանց ծննդավայրը անդուլ աշխատում են կապիտալիստական վայրերում, սակայն կարող կը լինեն իրանց նուազ աշխատավարձից մի փոքր էլ թշուառ համագիւղացիներին զիջել։

Սև-Քարի հասարակութիւնը նամանպէս յայտնում է իր անհուն շնորհակալութիւնը պ. Արշակ Ղալամեանին, որը միանուագ նուիրել է 200 կոտոր գիրք և հիմք դրել մեր ազգատ դպրոցի գրադարանին։ Կարելի է ընկերները թող շտապեն իրանց նուիրաբերութիւններով կատարելագործել ըսկսված օգտակար գործը։

Նուիրատուութիւնները կարելի է ուղարկել հետևեալ հասցէով՝ Станція Акстафа, старостью Тиграну Камаляну. Ուղարկել Սև-Քարի ծխական դպրոցը։

Ի դիմաց Սև-Քարի գիւղացիութեան՝

Աւագ-ուսուցիչ՝ Գուրգէն Հայկունի

Հոգաբարձունք՝

Յովակիմ քահ. Տէր-Գէորգեան, Յ. Տէր-Գէորգեանց, Դանիրամեան Սարգսեան

—

Շուշի, 4 հոկտեմբերի

Այս հոկտեմբերի 3-ին Շուշում կայացած մի ժողովում ներկայ եղողները յանձնեցին հետևեալ բեզոլիւցիային, որ և յանձնվում է մամուլին ի գիտութիւն հասարակութեան.

Ներքոյ ստորագրող քաղաքացիներս՝ քննութեան առնելով այն բռնութիւնները, որոնք կատարվել ու կատարվում են քաղաքում տեղական մի մարմնի կողմից ու անունից ազատ քաղաքացիների գլխին, որոնք ենթարկվում են աքսորի, տէրրօրի, տուգանքի և այլ բռնութիւնների առանց ժողովրդական նախնական դատարանի քննութեան, որոշեցինք.

ա) Սկզբունքով հակառակ լինելով այս ու նման բռնութիւններին, որոնցից կարող է տուժել ամեն մի անվեղ ազատ քաղաքացի, յայտնել մեր զայրոյթը այդ մարմնի դէմ նրա կատարած և կատարվող բռնութիւնների համար։

բ) Պ. պ. Ս. Ռ.-ի և Լ. Վ.-ի աքսորման նկատմամբ նախազգուշացնել յիշեալ մարմնին, որ վերջինս առանց պատճառաբանութեան ու ժողովրդական զանազան խաւերից գումարած դատարանի իրաւունք չունէր այդ անձնաւորութիւնների դէմ ոևէ սպառնողական ընթացք բռնելու։ Ուստի բողոքում ենք այդ կամայական պահանջի դէմ, որ կայացրել է յիշեալ մարմինը այդ անձնաւորութիւնների նկատմամբ առանց ոևէ փաստ կամ մեղադրական կէտ երևան հանելու, և առաջարկում ենք այդ մարմնին յետ վերցնել իր վճիռը։ Հակառակ դէպքում մենք ազատ ենք զգում մեր գործելակերպի նկատմամբ։

(20 ստորագրութիւն)

Բողոքին միացնում ենք մեր ձայնն ու ստորագրութիւնները։

(113 ստորագրութիւններ)

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

—

Պրոֆ. Կոխը, որ քնարբութիւնն ուսումնասիրելու համար Աֆրիկա էր գնացել և բաւական ժամանակից ի վեր այնտեղ էր ապրում, ներկայումս աւարտել է իր աշխատութիւնները և առաջիկայ նոյեմբեր ամսին վերադառնալու է Գերմանիա։

—

Շվէյցարիայի Ժընեվ քաղաքում վերջերս միջազգային մի ընկերութիւն է կազմվել՝ «Ժընեվի սպիտակ խաչի տիեզերական ընկերութիւն» անունով։ Այդ ընկերութեան նպատակն է՝ թոքախտի և քաղցկեղի (ракъ) համաճարակների, վարակիչ ախտերի, ինչպէս և ալքօլամոլութեան և հասարակութեան չարիք սպառնացող նմանօրինակ ուրիշ հիւանդութիւնների մասին աշխարհի վրա կատարված աշխատութիւններն ու ջանքերն ի մի խմբել։

—

Դէպի հիւսիսային բեւեռ.— Դանիայի բեւեռախոյզ Միկէլսենը, որ 1906 թ. մայիս ամսին Վիկտորիայից (Անգլիական Կօլոմբիա) մեկնել էր 9 հոգու հետ՝ գտնելու համար այն երկիրը, որը, յիշեալ բեւեռախոյզի ենթադրութեամբ, գտնվում է Բեհրինգեան նեղուցի հիւսիսային կողմը,— ներկայումս գտնվում է Դօուսընում, որտեղից գրում է, թէ կարողացել է Ալեասկայի հիւսիսային եզերքներից 500 մղոն աւելի առաջ գնալ դէպի բեւեռ՝ սառոյցների վրայից անցնելով։ Միկէլսենը կարծում է, թէ աւելորդ է յուսալ, թէ կարելի լինի հիւսիսային բեւեռի շրջանում ցամաքի հանդիպել։

—

Ֆրանսիական ակադեմիան այս օրերս զբաղվելու է իր՝ թափուր մնացած աթոռների համար նոր ընտրութիւններ կատարելու հարցով։ Այժմ երեք աթոռ կայ թափուր. դրանք են Բերթլոյի, Տէօրիէի և Սիւլլի Պրիւդոմի աթոռները։ Այդ թափուր տեղերի համար պաշտօնապէս ընդունվելու են հետևեալ նորընտիր ակադեմականները — Մօրիս Դոնէ, դը-Սէգիւր և Բարբու։ Հաւանական ընտրելիների շարքումն է նոյնպէս և գրականագէտ Էդմոն Արոկուր, որը սրանից առաջ թէև մի քանի անգամ ներկայացված է, բայց միշտ էլ մերժվել է։ Սակայն այս անգամ, հաւանականօրէն, յաջողդ կընտրվի Տէօրիէի, եթէ ինքն իրան ընտրելի ներկայացնի նրա աթոռին։

—

Անգլիական գրականութիւնը ներկայումս, եթէ կարելի է այսպէս ասել, իր հիւծման շրջանումն է գտնվում։ Կրիտիկոսները խիստ դժգոհ են գրական այդ վիճակից։ Ասում են, թէ անգլիական գրականութիւնը նման մի շրջան էլի է ունեցել սրանից մի դար առաջ։ Այդ գրականութեան ներկայ անմխիթար վիճակի պատճառը համարվում է այն շրջանը, որ բոլորում ենք մենք, այսինքն գիտութեան ու մեքենագիտութեան շրջանը։ Մեծ նկարագիրներ չեն երևում այլ ևս անգլիական գրականութեան հորիզոնի վրա։ Մարդիկ իրանց ուշադրութիւնը, իրանց ժրութիւնն ու ոյժերը դարձրել են զանազան ուրիշ կողմեր։ Այդ երևոյթի պատճառով՝ գրական մեծ ու կարող նկարագիրներ լոյս չեն ընկնում, իսկ գրականութիւնը դրա համար պահանջում է ամբողջական անհատականութիւն։ Նոյնը կարելի է ասել և ֆրանսիական գրականութեան վերաբերմամբ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՕԿԿՕՅԻ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Ի նկատի ունենալով, որ Մարօկկօյի հարցը դեռ լուծված չէ, անօգուտ չենք համարում մի քանի տեղեկութիւններ հաղորդել այդ կայսրութեան մասին։

Մարօկկօյի սուլթանի կայսրութիւնը մի ազգատ երկիր է։ Սակայն այդ ազգատութիւնը ոչ թէ հետևանք է կլիմայական վատ պայմանների, այլ ազգաբնակութեան յետադէմ անշարժութեան և անվստահութեան դէպի վաղվան օրը։ Ընդհակառակն, բնութիւնը առատօրէն պարգևել է իր բարիք-

ները երկրին։ Հողի մէջ թաղված են հարուստ հանքային գանձեր, որոնք կարող էին գրաւել եւրոպացիներին նրանց մշակութեան համար։ Սակայն այդ բանին խոչընդոտ է հանդիսանում բնակիչների ընաւորութիւնը։ Տիրապետող տարրը—արաբները—կուլտուրապէս աւելի բարձր են կանգնած բէրբէրներից, որոնք ընիկ ազգաբնակութիւն են կազմում։ Բացի գրանից երկրի տարը միլիոն ունեցող ազգաբնակութեան մէջ հաշուում են կէս միլիոն նէգրեր, քառորդ միլիոն հրէաներ և մօտ 1000 եւրոպացիներ։ Պետական լեզուն արաբականն է. արաբները, բէրբէրները և նէգրերը իսլամի ֆանատիկոս դաւանողներն են։ Հոգևոր պետ է ճանաչվում ամենուրեք սուլթանը։

Այժմեան սուլթան Մուլէյ-Աբդուլ-Ազիզը 14 տարեկան մանուկ հասակում գահ բարձրացաւ պալատական ինտրիգի շնորհիւ, որովհետև նա՝ սուլթան Մուլէյ-Էլ-Հասանի միայն երրորդ որդին էր։ Սուլթանը միահեծան միապետ է։ Մարոկկոյում գոյութիւն ունեցող միակ օրէնսդիրքը Ղուրանն է։ Պետական գործերը վարում է մեծ-վեզիրը։ Սուլթանը ինտելլիգէնտ և ընդունակ մարդ է և հակում ունի դէպի լուսաւորութիւնը։ Նա սիրում է զուարճութիւններ, սակաւ է խառնվում քաղաքական և զինուորական գործերում, ժողովրդին երևում է տարեկան երեք անգամ, մեծ տօներին։ Նա սիրում է եւրոպական շքեղութեան իրեր և նոր գիւտեր։ Ժողովուրդը ծուռն է նայում նրա նորմուծութիւնների վրա, և եւրոպական դիպլոմատները երբեմն օգուտ էին քաղում սուլթանի այդ թուլութիւնից։ Նա ապրում է առանձնութեան և արքայական շքեղութեան մէջ, չուսենալով մինչև անգամ մի սրտակից շրջան, և իսկապէս նա արևելեան մի իշխանապետ է, որը չէ կարող որևէ բարեկամական կապ ունենալ մեռցած մահկանացուների հետ։ Սակայն պետական գործերում նա անվստահ և թոյլ մարդ է և ենթարկվում է իրան շրջապատող խորհրդատուների ազդեցութեան։ Նրա սիրելի խորհրդատու Մակ Լէանը գերի է ընկած Բայսուլի ձեռքում և գտնվում է նրա մօտ։ Մակ Լէանը անգլիական նախկին օֆիցէր էր, ապա ինստրուկտոր էր մարոկկեան զօրքի մէջ։ Նա կամաց-կամաց մեծ ազդեցութիւն ձեռք բերեց, ստացաւ «Կախիդ» կոչում և մախզէնի անդամ դարձաւ։ Մախզէնը, որին գլուխ է կանգնած սուլթանը, կառավարչական բարձր տեսեան է, որի անդամներն են նշանաւոր տոհմերի անդամները։ Սուլթանի եւրոպասիրութիւնը ժողովրդի զայրոյթն է յարուցանում, որով և բացատրվում է իր երկրի թշուառութիւնները, և մի քանի անգամ բարձրացրել է ապստամբութեան դրօշակը։ Այդ դժգոհութեամբ են բացատրվում Բայսուլի նման հերոսի աջողութիւնները, որի անձի մէջ մարմնանում է ազգաբնակութեան ազգային զգացմունքը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՒՐԲԻԱ

Թիւրք զինուորն առեւանգիչ.—Բիթոլիայի բոլգարական Բելիցա գիւղը յարձակման է ենթարկվել թիւրք զօրքերի կողմից, որոնք թւով 150 հոգի էին։ Ամբողջ գիւղը կողոպտված է, իսկ կանայք և աղջկերք առևանգվել ու բռնաբարվել են։

Արաբիան դարձեալ լուզված.—Կ. Պոլսից, սեպտ. 10-ին, հեռագրում են «Temps» լրագրին, թէ Եմէնի ներկայ վիճակը մտատանջութիւն է պատճառում թիւրքական զեկավարող շրջաններին։ Ցեղափոխականները ներկայումս շարունակում են բուռն դիմադրութիւն ցոյց տալ կառավարութեանը, որը կամենում էր նոր զինուորագրութեան ձեռնարկել։

Դաւադիր մետրոպոլիտներ.—Բ. Դուռը Կ. Պոլսի մի քանի դեսպաններին հաղորդել է, թէ Դրամայի, Բիթոլիայի և Գրեբենի յոյն մետրոպոլիտները, որպէս պետական դաւադիրներ, դատի են ենթարկվելու։ Նոյնպէս՝ ներքին գործերի մինիստրութիւնը հաղորդել է Կ. Պոլսի յունաց պատրիարքարանին, թէ մինիստրական վերջին խորհրդում առաջարկվել է՝ Դրամայի մետրոպոլիտին դատել որպէս պետական դաւադիրի։ Բայց մինիստրական խորհուրդը, ինչ-ինչ հանգամանքներ ի նկատի ունենալով, որոշել է, որ յիշեալ կրօնաւորը յոյն պատրիարքարանի կողմից աքսոր ուղարկվի Կոնիա կամ Ամասիա։ Մինչդեռ, արտասովոր նիստ գումարելով, զբաղվել է այդ հարցով և որոշել է պատասխանել Բ. Դրանը, թէ ինքը սինոդը պատրաստ է պատժելու յիշեալ մետրոպոլիտին՝ եթէ վերջինս յանցաւոր է, միայն այն պայմանով, որ թիւրք կառավարութիւնը յունաց պատրիարքարանին յանձնի այն թղթակցութիւնները, որ գրաւել է մետրոպոլիտի տնից։

ԵԱՊՕՆԻԱ

Եապօնիայի ախորժակը Կորէայի վերաբերմամբ.—Քաղաքական շրջաններում դարձեալ սկսել է յամառօրէն պտտվել այն լուրը, թէ եապօնական կառավարութիւնն իր երկրին է միացնելու Կորէան։ Հաւաստում են, թէ մարկիզ Իտօն ասել է, որ կորէական գործերի ներկայ ընթացքն ստիպում է եապօնական կառավարութեանը՝ փոխելու այն քաղաքականութիւնը, որին ինքը հետևում էր ցարդ Կորէայի վերաբերմամբ։ Եթէ կորէացիները դեռ ևս շարունակեն իրանց թշնամական վերաբերմունքը եապօնացիների դէմ, այդ դէպքում Կորէան պիտի համոզված լինի, որ «հասել է իր վերջին օրը»։ Տոկիոյի թերթերը հաղորդում են, թէ Կորէայի չորս կողմերից ապստամբներ են հաւաքվում Սէուլի շրջակայքը և պատրաստվում են յարձակում գործելու քաղաքի վրա։ Եապօնական կառավարութիւնը վաւերացրել է այն առաջարկը, որ մարկիզ Իտօն ներկայացրել է Կորէայում պաշտօնի կոչվող եապօնացի պաշտօնեաների նոր կազմութեան վերաբերմամբ։ Իտօն անցեալ ամսի վերջերին Սէուլ վերադարձաւ և ձեռնարկեց գործադրելու ծրագրված բարենորոգումները։

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

Համաձայնութիւն ամերիկեան հասարակապետութիւնների միջև.—Կենտրոնական Ամերիկան, որ բաղկացած է հինգ փոքրիկ հասարակապետութիւնից (Նիկարագուա, Կոստա-Ռիկա, Սալվադոր, Գուատեմալա և Հոնդուրաս), միշտ ներկայացել է որպէս կրկէս անընդհատ պատերազմների, յեղափոխութեան և կուսակցական դաւերի։ Մի ցեալ-Նահանգները և Մէկսիկան, որ սահմանակից երկիրներ են Կենտր. Ամերիկային, վերջերս երկար բանակցութիւններ ունեցան վերոյիշեալ փոքրիկ հասարակապետութիւններից իւրաքանչիւրի հետ՝ ցանկալի ու մշտատև հաշտութիւն կնքելու համար նրանց միջև։ Այդ բանակցութիւնների հետևանքն այն եղաւ, որ, ներկայումս, Միացեալ-Նահանգների նախագահ Ռուզվելտը և Մէկսիկայի նախագահ Դիազը միաժամանակ հրաւէր ուղարկեցին յիշեալ հանրապետութիւններին, առաջարկելով որ այդ փոքրիկ հասարակապետութիւններն իրանց մէջ կոնֆերենցիա գումարեն՝ վիճելի խնդիրների մասին խորհրդակցելու համար։ Այդ հեռանքն այն եղաւ, որ սեպտ. 17-ին յիշեալ հինգ հանրապետութիւնների Վաշինգտօնի դեսպանները պաշտօնապէս հաղորդեցին, թէ իրանց կառավարութիւնները ընդունում են կոնֆերենցիա գումարելու միտքը։ Կոնֆերենցիան գումարվելու է նոյեմբերի սկիզբներին Վաշինգտօնում, և յոյս կայ, որ սրանից յետոյ Կենտ. Ամերիկայում ծագելիք որևէ վէճ կարգադրվի իրաւարարութեամբ։ Այսպիսի հանգամանքներում, հաւանականօրէն, իրաւարար են հանդիսանալու Միացեալ-Նահանգների և Մէկսիկայի կառավարութիւնները, որոնք, սակայն, նոյեմ. կայանալիք կոնֆերենցիային չեն մասնակցելու, չը նայած որ նրա նախաձեռնողն իրանք են եղել։ Այսու ամենայնիւ այդ երկու պետութիւնները, անհրաժեշտ դէպքում, իրանց խորհուրդն ու աջակցութիւնը չեն զլանալու կոնֆերենցիային մասնակցող կառավարութիւններին։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ներքին

7 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը կարգադրել է, որպէսզի օտարազգի համալսարանարտաքին բժիշկները, որոնց թոյլատրվում է քննութիւն բռնել ռուսաց համալսարանների բժշկական մասնաժողովներում, քննութիւն տալուց յետոյ ստանան հէքիմի (лекарь) կոչում՝ կանոնց բժշկական ինստիտուտի կուրսն աւարտածների իրաւունքներով, և ոչ բժիշկի կոչում։

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի նախագահութեամբ բացվեց այն մասնաժողովի խորհրդակցութիւնը, որ զբաղվելու է մահմեդական դպրոցներին վերաբերեալ հարցերի քննութեամբ։ Մասնաժողովի կազմի մէջ մտնում են նաև ժող. լուս. և ներքին գործերի մինիստրութիւնների ներկայացուցիչները։

Ֆինանսների մինիստրը մի ընդարձակ գրութեամբ, հերքելով մամուլի որոշ մասի յայտնած կարծիքը, ապացուցանում է, որ ռուսաց ֆինանսական դրութիւնը շատ լաւ է, իսկ մօտիկ ապագայում կը կրճատվի թղթադրամների քանակը։

8 հոկտեմբերի

ԱՆԱՆԻԵՎ։ Բացվեց գիւղատնտեսական ցուցահանդէս։

ՄՕԳԻԼԵՎ։ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը թոյլատրել է 800,000 բուբլի փոխադրել Պոդոլի նպաստամատոյց մասնաժողովին՝ հաճար գնելու հացի գինը իջեցնելու համար։

Արտաքին

7 հոկտեմբերի

ՀՌՕՄ։ Ամբողջ մամուլը եռանդուն կերպով բողոքում է երկաթուղային գործադուլի դէմ և շեշտում է, որ երկաթուղային ծառայողները լիակատար պարտութիւն են կրելու։

Պաշտօնապէս յայտարարված է, որ այս տարի պետական եկամուտները 75 միլիոն լիրայով աւելի էին ծախքերից։

ՎԻԵՆՆԱ։ Կայացաւ բժիշկների համախորհուրդ (կոնսիլիում)։ Կայսրն ամբողջ օրը լաւ ախորժակ ունէր։ Տենդ չերևաց։ Անցեալ գիշեր կայսրը լաւ անցրեց. հազը այնքան էլ չէ նեղացնում. տաքութիւնը նորմալ է. դրութիւնը համեմատաբար բաւարար է։

Այս գիշեր աւելի լաւ անցրեց, քան երէկ։ Առաւօտեան կայսրը աշխատեց։ Բժիշկները եկան այն եզրակացութեան, որ կայսրի դրութիւնը դէպի լաւն է գնալու։

ԲԵՐԼԻՆ։ Դարմշտադից հաղորդում են, որ մեծ-դքսութեան ներքին գործերի մինիստրութիւնը կարգադրել է, որ այն ռուսները, որոնք ցանկանում են մտնել տեղական պոլիտեխնիկումը, պէտք է ներկայացնեն գիմնազիայի աւարտման վկայական և պէտք է ապացուցանեն, որ ընդունված են եղել ռուսաց պոլիտեխնիկումը։ Իսկական դպրոցաւարտները կարող են ընդունվել միայն սահմանված թւից աւելի, բայց դիպլոմ ստանալու քննութիւններին նրանք չեն թոյլատրվի։

ՀՌՕՄ։ Հոկտեմբերի 5-ին տեղս եկան Մուլէյ-Հաֆիդի դեսպանները և նոյն օրը իրանց թարգմանի միջոցով աշխատեցին ունկնդրութեան ընդունվել զանազան պետութիւնների դեսպաններից։ Բայց, չը նայած նրանց եռանդուն ջանքերին, բոլորն էլ մերժեցին, որի պատճառով դեսպանները հոկտեմբերի 6-ին մեկնեցին Ամստերդամ։

8 հոկտեմբերի

ՎԻԵՆՆԱ։ «Կօր. Վիլհելմ»-ը արժանահաւատ աղբիւրներից հաղորդում է, որ Ֆրանց Յովսէփ կայսրի դրութիւնը առաջվայ նման լաւանում է։ Այժմ երկիւղը վերջացած պէտք է համարել։

ՇԱՆԽԱՅ։ Պէկինի կառավարութիւնը հրամայեց անմիջապէս կազմել նահանգական, շրջանային և գաւառական ժողովներ՝ ժողովրդին պարլամենտական գործունէութեան վարժեցնելու համար։ Ժողովները կը կազմվեն չինովնիկութեան և ականաւոր մարդկանց ներկայացուցիչներից։ Նրանց կը տրվի միայն խորհրդակցական ձայն։

ՀԱՆԳԱ։ Առաւօտեան Նելիդովը մեկնեց Պարիզ։ Կայարանում ճանապարհ դրին զանազան խաւերի ներկայացուցիչները, ի թիւս որոնց և հօլանդական արտաքին գործերի մինիստր Վան-Տէտսը, որին Նելիդովը առանձին շնորհակալութիւն յայտնեց՝ հօլանդական կառավարութեան հոգատար վերաբերմունքի համար։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԻ ԱՄԱՐԱՅԻՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

(Նշանակված են Թիֆլիսի ժամերով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ

ԲԱԳՈՒ (Գանձակ, Եւլախ)

Ա. բաց—առաւ. 6 ժ. 58 ր., Գանձակ—առ. 11 ժ. 44 ր., Եւլախ—ցեր. 1 ժ. 18 ր., Բագու—երեկ. 8 ժ. 3 ր.։ Պ օ ս տ.—երեկ. 8 ժ. 34 ր., Գանձակ—գիշ. 2 ժ. 55 ր., Եւլախ—առ. 5 ժ. 3 ր., Բագու—ցեր. 2 ժ. 21 ր.։ Մ ա ր գ ա տ ա ր—առ. 9 ժ. 3 ր., Գանձակ—ցեր. 3 ժ. 20 ր., Եւլախ—ցեր. 5 ժ. 23 ր., Բագու—գիշ. 1 ժ. 53 ր.։

ԲԱԹՈՒՄ (Գօրի, Մ ի խ այ լ օ վ օ, Ռիօն)։

Ա. բ ա գ—երեկ. 11 ժ. 58 ր., Գօրի—գիշ. 1 ժ. 52 ր., Մ ի խ այ լ օ վ օ—գիշ. 2 ժ. 56 ր., Ռիօն—առ. 6 ժ. 42 ր., Բաթում—առ. 10 ժ. 17 ր., պ օ ս տ.—ցեր. 1. ժ. 21 ր., Գ օ ր ի—3 ժ. 53 ր., Մ ի խ այ լ օ վ օ—ցեր. 5 ժ. 24 ր., Ռիօն—երեկ. 9 ժ. 48 ր., Բաթում—գիշ. 2 ժ. 39 ր., Մ ա ր գ.—գիշ. 1 ժ. 3 ր., Գ օ ր ի—առաւ. 3 ժ. 35 ր., Մ ի խ այ լ օ վ օ—առ. 5 ժ. 17 ր., Ռիօն—առ. 9 ժ. 40 ր., Բաթում—ցեր. 2 ժ. 21 ր.։

Բ Օ Ր Ժ Օ Մ—ցեր. 3 ժ. 8 ր., առ 9 ժ. 48 ր.։

ԵՐԵՒԱՆ (Ա լ է ք ս ա ն դ ր օ պ օ լ)։

Պ օ ս տ.—գիշ. 1 ժ. 8 ր., Ա լ է ք ս ա ն դ ր օ պ օ լ—ցեր. 11 ժ. 51 ր., Երևան—երեկ. 7 ժ. 21 ր.։ Մ ա ր գ.-ա պ ր.—ցեր. 1 ժ. 43 ր., Ա լ է ք ս ա ն դ ր օ պ օ լ—երեկ. 12 ժ. 45 ր., Երևան—գիշ. 6 ր. 51 ր.։

ԹԻՖԼԻՍ

ԲԱԳՈՒԻՑ—ա ր ա գ.—երեկ. 11 ժ. 33 ր., պ օ ս տ.—ցեր. 12 ժ. 31 ր.։ Մ ա ր գ ա տ ա ր—երեկ. 12 ժ. 33 ր.։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ—ա ր ա գ—գիշ. 6 ժ. 38 ր., պ օ ս տ.—երեկ. 7 ժ. 43 ր., մ ա ր գ.—առ. 8 ժ. 23 ր.։

Բ Օ Ր Ժ Օ Մ Ի Ց—գիշ. 6 ժ. 8 ր., ցեր. 10 ժ. 2 ր.։

ԵՐԵՒԱՆԻՑ—պ օ ս տ. գիշ. 5 ժ. 58 ր., Մ ա ր գ.-ա պ ր ա ն ք.—ցեր. 5 ժ. 13 ր.։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վ օ ր օ ն ց օ վ ի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ն Ե Ր Ը՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս), միզասեռ. հ.։

Կ. Մ. ԶԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան։

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ծաղկահատ.։

Կ. Ի. ԴԶԵԼԻԵՎ—1—2 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի։

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇՇԵՐԲԻՆԱ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։

Վճարը 50 կ.։ Հրաւերները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Լոյս են տեսել

ՔԱՄԱԼԵԱՆՑ Ս.-Ի

ԵՐԵՔ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՔ ՈՍԿՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

գիրքը, ընտիր թղթի վրա, գինը 25 կոպ.

և

X ՀԱՐՈՒՍՏՐ ՄԱԽԱԹԻ ԾԱԿՈՒՄ

գրքոյկը, 64 էջ, գինը 15 կոպ.

Հարցնել՝ Կենտր., Գուտտ. և Փարոս գրախանութներում։ 17 գրքերն արժէն 4 բուբ. 30 կ.։ Բոլոր ցանկացողները պէտք է վճարեն միայն 3 ր. 60 կ., ճանապարհածախս հարկաւոր չէ։ (չ. հ.) 5—10

Իշխանութեան թոյլտուութեամբ

ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ

հիմնված այգետէրերի գինեգործական

„ԵԼԻՍԱՎԵՏՊՈԼ“

ընկերութիւնը այսօրվանից պաշտօնապէս սկսեց իր գործունէութիւնը։

„Елисаветполь“ ընկ. Վարչութիւն

1—3

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզային, վեներական և սիֆիլիսական հիւանդութիւնների. ընդունում է հիւանդներին ամենայն օր, առաւօտեան 12—1 ժամը, իսկ երեկ. 6-ից մինչև 8-ը։ Կուկիա, Սեմեոնովսկի փողոց, № 16։

(ու. կ. ե.) 15—30

„ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ“

գրավաճառանոցում ծախվում է

Յ. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԲԱՌԱՐԱՆԸ

Գինն է 8 ր., կազմով 9 ր. եւ 10 ր.

Գումարով գնողներին կը լինի բաւարար զեղչ։ 2—5

Լոյս տեսաւ

Ս. Դ Է Մ Ո Ի Ր Ե Ա Ն Ի

„Ք Ն Ա Ր“

երգարանը (եւրոպական նոտաներով)։ «Ք Ն Ա Ր»-ը բաղկացած է 106 եր., մեծ մասը ժողովրդական երգերից. գինն է 1 ր.։ Դիմել՝ Баку, Армянская школа, Гимназическая ул., Степану Демурянцу.

(օ. մ.) 6—30

ԷԼԵԿՏՐԱԶԱՐԹ ՏՊԱՐԱՆ

„Է Կ Օ Ն Օ Մ Ի Ա“

(ԱՒԱԳ ՄԱՀՏԵՍԻ-ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ և ՈՐԴ.)

Թիֆլիսում, Վանքի Մեծ փողոց, տան Սերսիսեան դպրոցի, № 3—5.

Կատարում է արագ, ճիշտ և մաքուր—կարելի եղածին չափ աժան—հետևեալ գործերը. տպարանական ամեն տեսակ պատուէրներ՝ ամենամեծերից մինչև ամենամանրերը, ամսաթերթերի, գրքերի, լրագիրների, տետրակների, աֆիշների, յայտարարութիւնների, այցետոմսերի և այլ տպագրութիւն։

Թուղթը բոլոր պատուէրների համար տրվում է գործարանական գներով։

Ընդունվում են նաև կազմարարական և գծելու պատուէրներ։

Դպրոցական հաստատութիւնների համար գործը կատարվում են սովորական գներից 20% զիջումով։

Պատուէրներն ընդունվում են տպարանի գրասենեակում, նոյն տեղ, առաւօտեան 8 ժամից մինչև երեկոյեան 8 ժամը։

Օտար քաղաքներից խնդրում ենք դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, Большая Ванкская ул. д. Семинаріи № 3—5, въ типографію „Экономія“.

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց, առանձնապէս ստամոքսի եւ աղիքների հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւն ամեն օր | 12—1 ժ. առաւօտեան, 5—7 ժ. երեկոյեան

Միքայէլեան փողոց տ. Ճավճավաձէի № 36.

(ա. օ.) 6—100

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

Վերադարձաւ Կովկասի հանքային ջրերից և վերսկսեց ընդունելութիւնը ներքին և ջղային հիւանդների, առաւօտ. 9—12 ժ., երեկ. 5—7 ժամ։

Միքայէլեան փողոց, № 27։

(ե. հ. շ. կ.) 8—50

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. Մ ի խ թ ա ր ե ա ն ց

Ընդունում է հիւանդներին. մասնագիտութիւն՝ սիֆիլիս, միզային, վեներական և մորթու հիւանդութիւններ. առաւօտեան 12—2 ժ., երեկ. 5—7 ժ., Սօլօլակ, Բեհբութեան փողոց № 33։

(ա. օ.) 18—100

ՎԱՌ. ԵՒ ՍՏ.

ՍՄԲԱՏԵԱՆՆԵՐԻ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ

Բօստօվից Դ/վ. փոխադրվում է Թիֆլիս։ Նպատակն է՝ երաշխաւորութեամբ պատրաստել հայ երկսեռ երեխաներ ցանկացած միջնակարգ դպրոցը մտցնելու և հիմնօրէն սովորեցնել մայրենի լեզուն։ Կայ երկու գիշերօթիկի տեղ։ Պայմանների մասին ամեն այն օր, Բեհբութեան փ., տ. Սմբ. Զանփոլադեանի № 60։ (ե. չ. կ.) 9—10

ՉԵՌՆԱՐԿ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

Հայոց դպրոցների համար։ Կազմեց՝ Ս.րե. Սպարապետեանց (ըստ Կիսելեվի)։

Գինն է 50 կոպ.

Դիմել՝ Тифлисъ, Абасъ-Абадская площадь, А. Спарапетяну, կամ «ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ» և «ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ» գրախանութներին։

Նոյն տեղերում կարելի է ստանալ փոխադրած և յարմարեցրած հայոց դպրոցների ծրագիրներին «Մօսկ. ուսուցիչների թուաբանական ժողովածուներ»—տ. տարի 12 կոպ., տ. պրակ 30 կոպ., բ. պրակ 30 կոպ., գ. պրակ 30 կոպ.։ Շապաշնիկովի և Վալցովի տ. մասը (կոտորակներ) 30 կոպ.։

Գումարով գնողներին բաւարար զեղչ։

(չ. ե. ու.) 2—5

ԿՐՕՆԻ դասագրքեր

1) Առաջին տարի	— 25 կ.	25%
2) Երկրորդ »	— 20 »	20%
3) Երրորդ »	— 30 »	
4) Հին-Ուխտի	— 35 »	
5) Նոր-Ուխտի	— 40 »	
6) Գործք առաքելոց	40 »	
Ուսուցչաց մասեր	— 35%	

Զեղչ

Կարելի է դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառներին։ Ինձ դիմողները ստանում են վերև յիշած զեղչը։ Հասցէս՝ Коммерческое училеще.

Սահակ քահ. Սահակեանց

(ե. հ. կ.) 5—10

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է

Ռ. ԽԱՆ-ԱԶԱՏԻ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԻՐ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 15 ԿՈՊ.

«Գուտտենբերգ» և «Փարոս» գրավաճառանոցներում վաճառվում է նոյնպէս նոյն հեղինակի թարգմանութեամբ՝

Կ Ա Ռ Ի Ց Կ Ի

ՆԵՐԿԱՅՑԱՅՈՒՑՉԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

հեղինակի պատկերով

ԳԻՆՆ Է 40 ԿՈՊ.

10—10

Ֆրանսիական Շոգենաւային Ընկերութիւնը

«ՄԵՍԱԺԵՐԻ ՄԱՐԻԹԻՄ»—„MESSAGERIES MARITIMES“

15/28 հոկտեմբերի մեկնելու է Բաթումից, երեկոյեան ժամը 5-ին, „Douro“ շոգենաւը, հանդիպելով Տրապիզոն, Սամսոն, Կ. Պոլիս, Դարդանել, Զմիւռնիա, Պիրէյ, Քանէ, Մարսէյլ, Հաւր և Լօնդոն։

Տոմսակների վաճառումը ճանապարհորդների համար ժամանակաւորապէս դադարեցրած է, Բաթումից գնացողների դէմ Տաճկաստանում քարանթին նշանակվելուն համար։

Ապրանքների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների համար դիմել՝ Ընկերութեան Թիֆլիսի գործակալ պ. Վ. Յակոբեանին, նախկին Արծրունու գալէրէյում թիւ 127 գրասենեակը, հեռախօս՝ թիւ 608։ Գրասենեակը բաց է՝ 9—1 ժամը ցերեկվայ և 5—6-ը երեկոյեան ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։ (Ե.) 1—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Արտասահմանում տպագրված 96 գոյնով 63—50 սանտ. մեծութեամբ

ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԻ 3-ՐԴ ԷՋԱՆԱԳԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԻՆՆ Է 3 ՐՈՒԲԼԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽՍՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՈՇՄԸ

ՈՐՊԷՍ ԶԱՐԴ ԹԱՄԱՅՈՅՑԻ ՀՂԹԱՅԻՑ ԿԱԽԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Գինն է՝ ՈՍԿՈՒՑ 18 ր. ՀՐԵՇԱԹԻՑ 3 » ճանապարհածախսով

ԵՒ ՈՐՊԷՍ ԲՐՕՇԿԱ ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Գինն է՝ ՈՍԿՈՒՑ 15 ր. ԸՐԵՇԱԹԻՑ 3 » ճանապարհածախսով

Առանց կանխավճարի չէ ուղարկվում

(հ. կ. ե.) Դիմել՝ Тифлисъ, Вельяминовская, № 24, В. Варданяну. 10—10

Электропечатня «ЭКОНОМІЯ» Авракъ Мугдусіаконовъ съ С-ми

Большая Ванкская ул. д. Семинаріи № 3.